

Pr. Dr. Savu Popa

Ocna Sibiului

UN POPAS PE DRUMUL SĂRII

- CRONICĂ ISTORICĂ -

**Cu o prefață de
Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu**

Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

2008

Cap. X. Date referitoare la exploatarea sării

Studiile geologice ne arată că formarea masivelor de sare din zona noastră s-a produs prin mișcări tectonice a căror intensitate a fost foarte puternică dinspre interior spre exterior, încrețind straturile de roci depuse anterior în cute anticlinale asimetrice, revărsate spre suprafață. Atunci sămburele de sare a fost împins în sus, iar straturile de la suprafață au fost rupte și străpunse. Unele cute nu au răspuns până la suprafață și au rămas acoperite, cuta diapirică rămânând ascunsă, iar altele au răspuns până la suprafață și zăcămintul apare "la zi". Fenomenul de diapirism explică cel mai bine apariția masivelor de sare la suprafața pământului.

Depunerile de sare de pe țărmurile mărilor și oceanelor, sau aparițiile de sare de la suprafață în unele regiuni, au atras atenția omului fiind folosite și exploatare din cele mai îndepărtate timpuri.

X.13. Date istorice despre lacurile sărate de la Ocna Sibiului

X.13.1. Lacurile din Ștrand (Str. Băilor nr. 24)

Lacurile Horea, Cloșca, Crișan s-au format prin inundarea a șase saline neatestat documentar. Pe locul lor, în 1770, erau menționate: Lacul Roșu Interior, Lacul Roșu Exterior, Lacul Verde Interior, Lacul Verde Exterior, Lacul Femeilor, Lacul Liber. În anul 1844, se foloseau deja pentru băi, iar în anul 1846, Lacul Cloșca a fost împrejmuț, ceea ce dovedește importanța lui pentru balneatie. În jurul lacurilor sunt amenajate cabine și platforme de lemn pentru plajă, dușuri, restaurant, motel și bază de tratament.

Izvoarele minerale Horea, Cloșca, Crișan, captate în sud-vestul lacului Crișan, în anul 1888, provin din nivelul freatic al Dealului Băilor (Dealul Sfântul Gheorghe).

Au fost botezate în ungurește: "Iosif", "Szecheny" și "Margit". Regimul românesc le-a dat numele de "Iorga", "Vaida" și "Babeș". În 1889 s-a analizat apa acestor izvoare la Universitatea din Cluj și s-a constatat că ea conține pe lângă sare, iod și fier și însușiri tămăduitoare. Apa aceasta a fost folosită, printre alții, de mitropolitul Miron Romanul care s-a vindecat de catar intestinal și de profesorul Dr. Czerny Bela care s-a vindecat de hemoroizi. Ei i-au făcut mare reclamă, încât la 1889 și la 1890 s-au expedit de aci peste 5 000 de sticle în diferite părți ale țării. S-au făcut sondaje mai adânci, în anul 1890, dar s-a constatat că apa izvoarelor este numai apă de infiltrație care trece prin straturile de sare, mai ales când plouă.

Lacul Horia - este primul lac la intrarea în parcul Băilor ce face parte din Complexul Turistic Ștrand împreună cu celălalte două lacuri Cloșca și Crișan, fiind așezat în partea vestică, aproape de vechea clădire a stațiunii. Aci au fost două mine lipite una de alta. Peretele despărțitor se simte și astăzi aproape de suprafața apei pe la mijlocul lacului. Pe vremea stăpânirii ungurești, lacul purta numele de Lacul Roșu "Interior" și "Exterior".

Mina a fost inundată încă de pe vremea romanilor. Lacul a început să fie folosit pentru băi în anul 1855, când contele Nádasdy Ferencz a clădit aici două cabine de lemn. Kovacs Sandor - arendașul Băilor a mai adăugat, în 1847, patru cabine, apoi, direcțiunea Băilor alte patru, iar în octombrie 1869 încă opt. Mai târziu s-au desființat toate și s-au zidit cabine de beton și ele azi demolate.

Lacul Cloșca – este aflat în vecinătatea Lacului Crișan, având aceeași salinitate ca și celelate două lacuri din Complexul Balnear. Este format tot din două mine romane al căror perete

despărțitor se poate stabili și astăzi aproape de suprafața apei. Este despărțit de Lacul Horia printr-un coridor amenajat pentru promenadă. S-a numit pe vremuri "Lacul Verde Exterior" sau "Lacul Liber", fiindcă era deschis și utilizat de populație – la liber - până în 1866, când s-a îngrădit și supus la anumite taxe. Cele două pâlnii rămase din minele romane aveau următoarea adâncime: una de 17 stânjeni, iar cealaltă de 7 stânjeni. Primele cabine s-au clădit aici în anul 1868, iar în anul 1887 s-a făcut regularizarea țărnelui și s-a clădit un pavilion cu cabine din lemn, ce erau separate pentru bărbați și femei.

Lacul Crișan - este așezat în partea sudică a complexului, tot la intrarea în Parcul Băilor, la poalele Dealului Sf. Gheorghe și la umbra arborilor din Parcul Băilor, având un aspect pitoresc, fiind alimentat de către cele trei izvoare clorurosodice aflate pe malul acestuia. Se numea, mai demult, "Lacul Verde Interior". I se mai zicea și "Lacul Femeilor" pentru că era lacul cel mai domol și mai larg, potrivit pentru cei ce nu știau înota. Primele cabine s-au construit aici în anul 1846. Kovacs va adauga, în anul 1848, alte patru cabine, apoi în 1856 alte șase, care au crescut, până în anul 1887, la 35.

X.13.2. Lacurile din Strada sau Parcul Gării

Lacul fără Fund (Lacul Lemnelor) - s-a format pe locul salinei "Francisc Grube" ("Szent Ferentz akna"; "Die Francisci Grube"; "Ocna Sf. Francisc"), părăsită în anul 1775 datorită infiltrațiilor de apă. Era încă în funcțiune în anul 1765, cu o adâncime de 6-10 stânjeni.

Despre această mină se consemnează în lucrarea Preotului Bakk Endre: "Specificatio salicidarum actualium Fodinae Sancti Francisci pro Anno 1773 uni versium = 28". Ea se afla nu departe de Ocna Josephi. După foarte scurt timp de la deschiderea minei, datorită faptului că s-a umplut cu apă, s-a sistat exploatarea sării de aici.

În acest lac s-a scufundat un car încărcat cu fân tras de două bivolițe, iar în anul **1975** a căzut o mașină Dacia 1100, care s-a scufundat în mijlocul apei, iar din cauza presiunii puternice a apei, scafandrii aduși de la Constanța n-au putut ajunge până în locul unde a căzut mașina pentru a o aduce la suprafață.

Lacul Inului (Pânzelor sau Vacilor) - își are originea pe locul "Salinei Josef" ("Baia Josephi"; "Die Josephi Grube"), exploatată cu două puțuri și abandonată în anul 1770, datorită unor infiltrații puternice de ape prin pereții de sare ai acestuia.

Se spune că în data de 27 mai 1773 și în data de 5 iunie 1783 Împăratul Iosif al II-lea a vizitat Sibiul și a poposit, cu aceste ocazii, și în Ocna Sibiului, iar în cinstea lui și a vizitei la Ocna i s-a dat minei numele împăratului. Se pretinde că mina s-ar fi deschis numai în anul 1775, iar inaugurarea oficială s-a făcut în 13 mai 1777. În toamna acestui an lucrau aici numai 4 muncitori, care au scos până la 20 noiembrie - 51 măji de sare. În 1779 mina avea 12 stânjeni adâncime. Inundată apoi de apă, la începutul secolului al XIX-lea, a trebuit să fie abandonată. În trecut se utiliza numai pentru scăldatul vitelor și nu era folosită pentru balneatie. Prezentând date despre această mină Preotul Bakk Endre arată opinia cercetătorului Joannes Steivert (nota lui Bakk: ziarul *Hermannstädter Zeitung*, 9 noiembrie 1867), care spunea: "Mina Josephi..." a fost deschisă la începutul acestui secol (secolul al XIX-lea). A fost găsită în ea sare foarte frumoasă și curată, dar după o înaintare de câțiva stânjeni în adâncime, dintr-o mină minusculă veche de pe vremea romanilor, plină cu apă, a țâșnit apa cu atâta putere încât muncitorii abia au reușit să-și salveze viețile".

Se spune din bătrâni că în acest lac a alunecat un car cu boi ce aduceau un clopot, când într-un moment de odihnă, boii s-au aplecat la marginea apei să se adape, scufundându-se în lac datorită greutateii clopotului.

Acest lac era folosit pentru înmuierea cânepii și a inului de către populație, iar mai târziu se îmbăiau și se spălau animalele mari, în timpul arșiței verii.

Lacul Mâțelor - Salina pe locul căreia se află lacul nu este atestată documentar, însă era exploatată în evul mediu târziu în sistem clopot, la adâncimea de peste 80 m, prin două puțuri.

Alăturat a fost excavat, la mijlocul secolului al XIX-lea, **Lacul pentru Gheață**, cu adâncimea

de 2 m, pentru aprovizionarea cu gheață a stațiunii balneare, azi abandonat și, în anul 1965, umplut cu moloz și nivelat.

Lacul Vrăjitoarelor - era un lac mic, format pe locul unei vechi saline neatestatate documentar.

Mai exista și **Lacul trestiiilor**, tot în această regiune, menționat în anul 1671 când nu avea apă suficientă.

X.13.3. Lacurile "de afară" - din zona fostelor saline

Lacul Avram Iancu (Ocna Pustie) - s-a format pe locul salinei "Fodina Major" ("Grosse Grube"), exploatată în sistem clopot, prin două puțuri, până la adâncimea de 160 m. Salina a fost abandonată, în anul 1817, din cauza infiltrațiilor de apă.

Ungurii îi ziceau "Nagyakna", iar sașii "Grosse Grube". Mina era în vecinătatea Ocniței. Coborârea în mină se făcea pe scări de lemn. Pe una din aceste scări s-a păstrat gravat anul 1757. În anul 1731 a fost vizitată de un inspector al minelor din Turda, care a luat măsuri să se facă unele reparații, ca și la Ocnița. Mina avea în anul 1777 adâncimea de 61,5 stânjeni, după măsurarea făcută de I. Kleps, maestru la cântăritul sării. Un raport din 8 decembrie 1787 amintește că în acel an s-au produs multe inconveniente cu apa. Adâncimea ajunsese la 68 de stânjeni. În anul acesta s-au expedit din mina aceasta și din Ocnița câteva mii de măji de sare, pe seama armatei din Ungaria ("die in Ungarn versammeln werdende Armee"). În anul 1796 adâncimea va ajunge la 76 de stânjeni și diametrul la bază de 36 stânjeni. În anul 1798 s-a dat de un strat de cărbune. În 1817 această mină a trebuit abandonată din pricina apei. În anul 1854 apa crescuse la 22 stânjeni iar în 1865 mina era deja complet inundată de apă.

În anul 1849, în salina părăsită de atunci au fost aruncați 349 de luptători revoluționari - honvezi căzuți în luptele cu armatele habsburgice. În 3 iulie 1890, în urma unor ploi torențiale, mina a fost inundată complet, șapte cadavre conservate de apa suprasaturată în sare fiind scoase la suprafață. Au fost înmormântate la marginea lacului unde s-a ridicat, la acea vreme, și un monument comemorativ, care mai târziu a alunecat în apele lacului. Adâncimea maximă este de 130 m (cel mai adânc lac antroposalin din România și printre cele mai adânci din Europa).

Lacul Ocnița - s-a format pe salina "Fodina Minor" ("Kleine Grube"), exploatată în sistem clopot până la adâncimea de 136 m, prin două puțuri și abandonată în anul 1817, datorită infiltrației apelor. Ungurii îi ziceau "Kisakna". Solul a fost aici mai rezistent și sarea a fost exploatată până în anul 1817. În anul 1731 a suferit unele stricăciuni care sa repetă în anul 1743 când i se fac unele întărituri. Mina avea, în anul 1743, o adâncime de 68 stânjeni, care cobora până la 54 stânjeni, în anul 1777, iar în anul 1796 la 68 de stânjeni. Aici lucrau 157 de muncitori. Din cauza apei a trebuit însă părăsită în anul 1807.

În anul 1899, timp de două zile, s-au infiltrat în salina părăsită apele Pârâului Sărat din apropiere. La început s-au format trei bazine lacustre, care apoi s-au unit. Din anul 1970 "limba de pământ", pe care se putea trece cu carul, ce despărțea acest lac de Lacul Avram Iancu, s-a erodat și surpat în apă, iar astăzi cele două lacuri sunt unite.

Preotul Bakk Endre menționează și existența unei mine - "Ocna de Mijloc" - situată între Ocna Mică și Ocna Nepomuk ("Közép Akna"). Este posibil ca Lacul Ocnița să se fi format pe două mine: Mina de Mijloc și Mina Mică. Mina de Mijloc este menționată pentru prima dată în anul 1779. În anii 1781 și 1786 au fost făcute lucrări de reparații și întreținere ale minei. În anul 1787 mina a ajuns la o adâncime de 62 de stânjeni, iar în anul 1804 mina a ajuns să aibă o adâncime de 66,5 stânjeni.

Lacul Rândunica (Sf. Ioan) - s-a format în locul vechii saline "Nepomuceni Johann Grube" ("Baia Sf. Nepomuk"; "Szent Nepomuk banya"). Salina a fost exploatată și lucrările au început, din ordinul Tezaurariatului, în luna martie din anul 1772, iar deschiderea oficială a avut loc în anul 1775, la 4 octombrie, când s-a făcut sfințirea minei. Între anii 1776-1780 se instituie contabilitatea privată exclusivă asupra veniturilor și cheltuielilor minei. Apa a început să pătrundă din lacul vecin

- Brâncoveanu. În anul 1786 mina a fost aproape complet inundată, pentru aceasta efectuându-se lucrări de reparații și de întreținere ale minei. În anul 1804 mina Nepomuk ajunge la adâncimea de 33 de stânjani, iar la 9 noiembrie 1867 mina avea adâncimea de 39 de stânjani. Cu multă "migăleală" s-a mai lucrat aici până pe la 1877 când a trebuit să fie definitiv abandonată datorită infiltrațiilor de apă. Salina a fost exploatată în sistem clopot, cu două puțuri până la adâncimea de 80 m. În anul 1877, printr-o fisură produsă în malul vestic, s-a făcut legătura, în cursul unei singure zile, cu lacul subteran din mina "Ignațiu", (exploată de la sfârșitul secolului al XIX-lea în sistem de camere trapezoidale), ceea ce a provocat o scădere a nivelului apei cu 3 m. Ulterior, datorită apelor de precipitații, lacul a revenit la nivelul anterior, dispunând de un sistem de prea plin în partea sa dinspre est. În anul 1888 era menționată ca "Reservgrube".

Lacul Brâncoveanu - situat la o altitudine de 416 metri, este cel mai cunoscut lac din stațiune datorită salinității lui ridicate, de aproape 400 g/l. Este situat pe locul unei saline ce se afla în exploatare până în anul 1699, când infiltrațiile de apă au determinat părăsirea ei, la adâncimea de 140 m. Din anul 1866, a început să se arunce în acest lac sterilul sărat inutilizabil, scos din salinele ce se aflau în exploatare. În anul 1967 nivelul apei lacului a avut o scădere bruscă cu 11 m, ca urmare a scurgerii apei, printr-o fisură produsă în peretele de sare, în lacul subteran alăturat din mina "Ignațiu". În 11 septembrie 1689 a poposit în Ocna Thököly Imre cu oastea lui revoluționară, cu intenția ca în primăvara anului 1690 să se încoroneze la Alba Iulia ca principe al Ardealului. Dar temându-se de armata imperială, de care auzise că se apropie, s-a proclamat principe al Ardealului în comuna Cristian, iar tabăra și-a așezat-o în Ocna. În cinstea lui ungerii au botezat și lacul cu numele "Thököly", nume păstrat până în anul 1919, când românii i-au dat numele de "Brâncoveanu", voievodul care a rectificat biserica ortodoxă românească din Ocna. Cele dintâi cabine de lemn s-au construit aici pe o plută, în anul 1848. Arendașul Fronius a adăugat, în anul 1873, încă 7 cabine. În anul 1892 Gal. Francisc a adăugat încă 12 cabine, care apoi "au sporit" până la numărul de 35.

Lacul Austel - s-a format pe locul unei vechi saline neatestatate documentar. În anul 1922 nivelul apelor sale era mult mai ridicat decât în prezent și a fost coborât prin drenare artificială, deoarece s-a crezut că apele sale inundă salina "Ignațiu", ce se afla în exploatare. Deși este redus ca adâncime și suprafață are un aspect deosebit prin aceea insulă situată în mijlocul lacului. Recent a început să comunice subteran cu Lacul Brâncoveanu, din această cauză salinitatea lui fiind în creștere.

Lacul Gura Minei - s-a format prin prăbușirea unui puț din nordul "Salinei Ignațiu" ("Mina Sancti Ignatii"; "St. Ignati Gruben"; "Szent Ignatius bánya"), deschisă în anul 1780, la 28 iulie, în sistem clopot. Din anul 1786 se continuă exploatarea sării, în sistem diferit de cel maramureșean "tip clopot", prin două galerii trapezoidale situate perpendicular. Apa care inunda salina era scoasă continuu la suprafață.

La început, când s-a deschis mina, aici era Lacul Sfântului Ignatie botezat astfel după *Ignatius* numele secretarului Tezaurariatului – *acomissarius et secretarius* - din 1780. Sarea de aici era amestecată cu pietriș, lut, bitum și ghips. În anul 1782 mina avea 15 m adâncime. Până în anul 1785 s-au scos de aci 21 455 bucăți de sare. În anul 1786 apa inundă salina. În anul 1787 se fac lucrări de reparații și se aduc pompe cu ajutorul cărora exploatarea poate continua. În anul 1804 mina avea adâncimea de 23 stânjani, iar în anul 1867 excavarea a ajuns la adâncimea de 45 stânjani. În anul 1829 s-au făcut lucrări de renovare. Mina a fost exploatată sistematic până în anul 1927.

Lacul Gura Minei a avut cea mai rapidă evoluție de formare. Dacă în anii '60 era doar o intrare în mina Ignațiu, din cauza evoluției rapide a malurilor și a prăbușirilor, s-a ajuns ca în perioada actuală să se formeze un lac extins pe o suprafață de 2 500 m². Important este faptul că acest lac comunică cu lacul subteran extins în partea vestică, unde în trecut a funcționat singura mină de exploatare în sistem trapezoidal, părăsită în anul 1931.

Salina - a fost părăsită în 1931 și formează azi un imens lac subteran cu o suprafață de peste 12 000 m², ce apare la zi în Lacul Gura Minei.

Lacul Mihai Viteazul sau **Lacul Roșu** – s-a format în anul 1974 prin prăbușirea plafonului

unei galerii de mină.

Lacul Balta cu Nămol - s-a format într-o excavație în acoperământul sării unde s-a depozitat sterilul sărat neutilizat din exploatarea salinei "Ignațiu" (în apropierea fostei magazii de sare).

Lacul Verde (Poporului) – s-a format prin prăbușirea a două saline apropiate, neatestat documentar, ce se exploatau concomitent și care au fost abandonate din cauza infiltrațiilor de apă. Datorită colmatării avansate a lacului, depunerile de nămol împiedică contactul apei cu masivul de sare, acest lac fiind cunoscut ca lacul cu cea mai mică salinitate. În anul 1820 s-au construit cabine și se făcea aici balneatie cu taxă. Din anul 1866 s-a admis în acest lac scăldatul liber pentru populația nevoiașă. Pentru a se menține salinitatea s-au aruncat în lac, o perioadă de timp, deșeurile de sare.

Între Pârâul Sărat și șoseaua Sibiu-Ocna Sibiului se află izvorul mineral **Fântâna cailor**, situat în vestul lacurilor exterioare.

Pe terenul amenajat astăzi ca parcare, la intrarea în zona lacurilor exterioare, se afla un atelier de fierărie, ce funcționa într-o construcție, atelier ce deservea salina în perioada interbelică. Aici se potcoveau caii care învârteau scripetele de coborâre și de urcare a vagonetului pentru scos sarea, se confecționau ciocanele pentru minerit și se făceau reparațiile și îmbinările de la calea ferată a vagonetilor din salină.

Deasupra salinei principale (în partea dreaptă după intrarea în zona lacurilor exterioare) se aflau câteva construcții din cărămidă: una dintre ele proteja puțul de coborâre al minerilor în salină, altă clădire era o sală de adăpostire a paznicilor, care era dotată cu o pompă ce avea un braț pe una din ferestrele camerei, pentru evacuarea apei, iar o altă încăpere servea drept birou al cămărașului.

La circa 35 m spre vest se afla o construcție în care se adăpostea șeful paznicilor cu familia sa.

La piciorul pantei, ce se învecinează cu Pârâul Sărat, erau magazinele de sare, care se întindeau de-a lungul dealului ce limita peretele nordic al salinei.

Sarea nevandabilă, cu impurități, era depozitată în apropiere și forma o uriașă movilă, care în decursul anilor s-a dizolvat sub acțiunea ploilor și a zăpezilor, dând naștere lacului artificial cu nămol.

Cap. XI. Istoricul Băilor Ocna Sibiului

Abandonarea minelor de sare datorită apei din saline, provenită din ploii sau din infiltrații și prăbușirea pereților de sare, au dus la acumulările de apă cu mare concentrație de sare și la formarea lacurilor de la Ocna Sibiului.

Într-un document publicat de Ana Pârșoveanu - Apostolide se amintește despre stațiunea balneo-climaterică din localitatea Ocna Sibiului și despre faptul că, în anul 1598, ambasadorul împăratului Rudolf II de pe lângă Mihai Viteazul, în drumul pe care-l făcea la Constantinopol, s-a oprit la Ocna Sibiului pentru a face băi sărate și de aci se poate deduce că lacurile sărate au fost folosite cu mult timp înainte.

Dintr-un alt material publicat – *Contribuții la aplicarea fenomenului de încălzire a apei lacurilor sărate din Transilvania* - de Dr. I. Maxim, în 1930, reiese că ocna din care a rezultat Lacul Brâncoveanu a fost exploatată din secolul al XVI-lea iar lacurile Sf. Ioan, Avram Iancu și Ocnița s-au exploatat în secolul al XVII-lea.

XI.1. Primele începuturi ale balneatiei la Ocna Sibiului

În anul 1700, unul dintre ochiurile de apă sărată era denumit *Frauenbad* - "Baia femeilor", fapt ce poate fi considerat ca o atestare certă a exploatării balneare dela Ocna Sibiului în secolul al XVII-lea, într-o formă mai organizată. Denumirea de "Baia femeilor" presupune și existența unei băi a bărbaților (*Menschenbad*), ceea ce arată că folosirea lacurilor nu se făcea la întâmplare, ci după anumite reguli tradiționale.

Despre o exploatare sistematică a apelor sărate de la Ocna Sibiului în scopuri curative, nu se poate vorbi decât din secolul al XIX-lea.

Cea mai importantă lucrare privind istoria Stațiunii Ocna Sibiului este lucrarea **Preotului Bakk Endre** – *Istoricul salinelor și băilor de sare din Ocna Sibiului*, din anul 1888 (lucrare scrisă în colaborare cu Kremnitzki Armand, administratorul de atunci al Stațiunii – șeful serviciului Salinelor), redactată în manuscris în limba maghiară, a cărei traducere rezumativă a fost făcută de Preotul Sebastian Stanca (în Monografia - Ocna Sibiului) și de ocnerul Varga Iosif, traduceri pe care le prezint în continuare.

În "Istoricul Băilor" se spune că până la 1820 toate lacurile au fost libere, utilizate fără nici o restricție de către populația din comună și din împrejurimi. Mai ales în duminici și la sărbători se aduna multă lume din satele vecine, venită cu căruțele să facă baie și să petreacă o zi de odihnă aici. S-au produs uneori și nenorociri, încându-se câte cineva care nu știa să înoate. Se menționează întru început, că lacurile sărate, care aveau temperaturi mai ridicate decât apele dulci, au fost întrebuințate de localnici pentru baie de curățire. Astfel, s-au descoperit calitățile vindecătoare ale acestor ape sărate, încă de la începutul secolului al XIX-lea, când și populația suferindă din Sibiu și împrejurimi a început să folosească această apă.

Prima măsură preventivă (împotriva pericolului de înece) a luat-o direcțiunea minelor punând la dispoziția vizitatorilor o frânghie lungă și groasă, întinsă peste lac în locurile mai puțin adânci, pentru ca de ea să se sprijinească cei care intrau în apă. Domnul Kovács A., agricultor de 82 de ani, spunea că "în timpul copilăriei sale s-a scaldat lumea în aceste lacuri, așezându-se pe mal, nefiind cabine sau s-a folosit o funie groasă de la cântarul salinelor, întinzând-o peste lac și apoi "acățându-se" de ea, ca să se poată sta în lac".

XI.2. Înființarea - Instituției Balneare Ocna Sibiului -

În anul 1820 medicul Pataky Samuel ("consilier guvernial") a fost primul care a făcut analiza

chimică a apelor, dovedindu-se astfel și științific existența diferitelor elemente terapeutice și calitatea vindecătoare a apelor. Rezultatul acestor analize au fost publicate de medicul Pataky Samuel, în lucrarea *Descriptia aquarum mineralium Transilvaniae*, apărută la Sibiu, în anul 1820.

În urma acestor descoperiri, funcționarii Salinelor au dispus din mijloacele lor, instalarea unor cabine (un șopron mare de lemn împărțit în două: o parte pentru bărbați și alta pentru femei) la Lacul Verde (Lacul Cloșca - Ștrand) constituind astfel, începutul organizării stațiunii balneoclimaterice la Ocna Sibiului.

În anul 1835 a venit la Ocna familia contelui Nădasdy Francisc de la Făgăraș, care în anul 1857-1860 a devenit ministrul justiției. Acesta a ridicat lângă Lacul Roșu (Lacul Horia – Ștrand), în locul unde se afla hotelul Băilor, 4 cabine, amenajate confortabil pentru soția lui. El a utilizat băile până în anul 1844 și apoi în jurul anului 1840 le-a dăruit arendașului de atunci, Kovács S.

În anul 1844 renumitul chimist Friederich Binder - fost farmacist la Cisnădie, Sibiu și Ocna Sibiului a făcut din nou analiza apelor sărate, confirmând calitățile terapeutice ale apelor din lacuri.

Din arhivele Salinelor se menționează o petiție-document din anul 1844, înaintată de către Iosif Haller către Tezaurariatul de Stat de pe lângă Curtea Imperială Austriacă, prin care se solicita aprobarea instalării unei "Instituții de băi" lângă lacuri ("institutum balneologicum cum aqua salsa penes certam antiquam salisfodinam erigendi"), dându-se astfel primul avânt pentru înființarea unei stațiuni permanente. Tezaurariatul de Stat, în 19 septembrie 1844, a cerut Salinelor relații detaliate și totodată punctul lor de vedere. În 30 sept. 1844 Salinele propun călduros sprijinirea ofertei lui Haller, pentru o taxă anuală - "terragialis" - de 10 florini, pe timp de 30 de ani, pentru ca să se poată recupera investițiile. Astfel, că în 28 ianuarie 1845, la memoriul adresat Tezaurariatului Suprem, directorul fiscalului Horvath Francisc (avocat) și directorul adjunct Filey V. Iosif (avocat) din Târgu Mureș au făcut propunerea de admitere ("Ad antiquas Vizaknenses Saliafodinas Institutum Balnearium, aquae salse erigendi facultatem dargiri") (document din Arhivele Salinelor, din anul 1845). Cu această ocazie s-au stipulat și anumite condiții ("Reversalis"-ul fiind redactat de Institutul Balnear S.A. Turda).

În acest timp un mare animator și luptător pentru înființarea stațiunii balneare la Ocna Sibiului a fost Doctorul Kosa Moise din Kőzépajta, primul medic al orașului și al Salinelor din Ocna Sibiului, care a militat cel mai mult pentru înființarea acestei instituții, popularizând informații despre calitățile terapeutice ale acestor ape sărate. Datorită perseverenței și influenței acestui medic se datorează, în cea mai mare parte, înființarea acestei Instituții. Medicul Kosa Moise a publicat diferite articole în reviste și ziare, a ținut conferințe, servind cu sfaturi competente și prețioase publicul doritor de a se folosi de aceste băi. Dr. Kosa, într-un raport medical din septembrie 1845, a arătat puterea și folosul băilor din Ocna Sibiului. Pe baza analizelor făcute de Dr. Samuel Pataky, Kosa Moise a publicat, în anul 1847 broșura - *Izvoarele iodice sărate din Ocna Sibiului, din punct de vedere chimic și terapeutic comparate cu izvoare de acest gen din străinătate (A Vizaknai iblanyos Konyha sosfürdő)*, lucrare scrisă "pentru întrebuintarea oaspeților băilor", și care, în anul 1858, a fost reeditată la Sibiu, în limba germană.

În noiembrie 1845 s-a dat aprobarea și s-a cerut întocmirea planului de cheltueli. În 12 mai 1846 s-a aprobat construirea "Instituției balneare" la Ocna Sibiului, fiind finanțată de Erariatul Salinelor. În 22 iunie 1846 Tezaurariatul de Stat a cerut Salinelor întocmirea bugetului, care a fost înaintat de către Saline. Tot atunci s-au înaintat de către Saline rapoarte privind mersul lucrărilor pregătitoare, astfel că Tezauratul, în 15 iulie, a încheiat contract cu constructorii. În 30 august 1846 s-a ordonat ca imediat după terminarea construcțiilor, acestea să fie date în arendă prin licitație publică.

După data de 6 august 1846 s-au început construcțiile, clădindu-se o casă de baie cu 4 cabine, pe malul Lacului Roșu (Lacul Horia), între lac și lacul de scăldat boii și pe malul Lacului Verde (Lacul Crișan), unde în 1880 a fost Casieria pe piloți de lemn. Tot acum se nivelează terenul, se trasează câteva cărări (alei) și se așează câteva bănci pe marginea acestor cărări.

Tezaurariatul, în 14 august, a ordonanțat pentru bănci și alte cheltuieli, suma de 22 florini și 24 creițari.

De la 1 septembrie 1846 până la 31 august 1852, cele patru cabine construite pe piloți, pe malul lacurilor, au fost arendate pe timp de 6 ani lui Kovacs Alexandru din Ocna pentru suma de 60 de florini și 34 de creițari. Tot atunci s-a stabilit și prețul pentru folosirea pe timp de o oră a unei cabine - 4 creițari, folosirea unui cearceaf - 4 creițari, pentru o "haină de baie" (costum de baie) - 2 creițari, pentru pălărie - 1 creițar, iar cei care nu foloseau cabinele erau scutiți de plată. Începând din anul 1850, pentru cei care voiau să facă băi calde acasă, pe baza certificatelor medicale, apa sărată se vindea cu 4 creițari găleata.

XI.3. Deschiderea oficială a stațiunii balneare de la Ocna Sibiului

După terminarea construcțiilor prevăzute, formate din câte o casă de baie, cu câte patru cabine fiecare, pe malurile lacurilor Horia și Crișan, s-a oficiat, în ziua de 2 septembrie 1846, deschiderea oficială a stațiunii balneare de la Ocna Sibiului, în prezența conducerii salinelor, a Magistratului și a reprezentanților orașului, precum și a unui numeros public.

În 22 septembrie 1846 Tezaurariatul preda oficial inventarul celor două băi arendașului, de către ofițerul Salinelor, Hofinger Bertalan.

În 20 mai 1847 arendașul Kovacs a mai ridicat lângă băi o "șatră" (baracă) construită cu pereți de scânduri, unde a început să vândă băuturi și unde s-au servit chiar și mâncăruri reci și papricaș. Însă din 15 iulie, prin hotărârea Comitetului orașenesc, s-a interzis vânzarea băuturilor, rămânând în vigoare admiterea vânzării celorlalte lucruri, până în anul 1852. Totodată, arendașul Kovacs a fost tras la răspundere, pentru că a pus o tăbliță cu tarife de 4 creițari, contrar drepturilor orașenești, prin care baia pentru localnici era fără plată. Numitul a explicat că tăblița se referă numai la străini, ocnerii, fără folosirea cabinelor, puteau să facă baie gratuit. În consecință, Adunarea Generală a orașului, din 17 aprilie 1879, a luat măsuri pentru baia liberă a ocnerilor, referindu-se la legea XIV, cap. 14, din anul 1876. Acelaș lucru s-a repetat și mai târziu, în 1879 și în 1889. Atunci s-a precizat că ocnerii sunt liberi să facă baie în oricare lac, fără nici o taxă.

În 25 iulie 1847 Consiliul orașului i-a interzis lui Kovacs și vânzarea vinului.

Arendașul Kovacs, văzând frecvența mare a celor ce veneau la băi, în anul 1847, a mai ridicat pe Lacul Roșu (Lacul Cloșca) încă o casuță de baie cu 4 cabine. Salina a înaintat pentru aprobare încă o cerere a lui Kovacs, prin care acesta cerea să i se admită ridicarea unei casuțe la Lacul Brâncoveanu, care va sta pe plută pe tălpi de lemn și va avea 4 apartamente (Doc. Salinei, nr. 677).

Tezauriatul aprobă clădirea cabinelor, dar baia caldă nu, ci dă voie publicului să-și ducă apa acasă pe baza unui certificat medical, plătind câte 4 creițari pentru o vadră de apă. Construcția cabinelor trebuia să o facă arendașul, iar întreținerea cărărilor trebuia făcută de primărie.

Erariatul, la 29 septembrie 1847, a permis lui Kovacs să mai construiască, pe spesele sale, la Lacul Poporului (Lacul Verde) 4 cabine și la Lacul Brâncoveanu (Tököli) alte 4 cabine, toate din scânduri, care au fost de asemenea arendate pe suma de 121 florini și 8 creițari, pentru un an, începând cu data de 1 martie 1848. După 6 ani, s-au evaluat oficial aceste două clădiri de baie și s-au predat Erariatului la prețul evaluat de Kovacs, taxele de baie fiind stabilite de Consiliul Suprem Erarial.

În scopul popularizării băilor din Ocna, lucrarea medicului Kosa Moise, din luna iulie a anului 1847 - *Izvoarele iodice sărate din Ocna Sibiului, din punct de vedere chimic și terapeutic comparate cu izvoare de acest gen din străinătate*, (care în anul 1858 a fost reeditată în limba germană la Sibiu) a avut o importanță deosebită. Kosa spune, în această lucrare, că: "După ce s-a dovedit necesitatea înființării unei băi calde și a unui parc, în 11 octombrie 1850, prin Salina Locală, am înaintat Erariatului Superior un memoriu, documentând necesitatea înființării și a unei case de băi cu instalație caldă și a unui parc." "Am primit răspunsul, - spune autorul memoriului - care nu era aprobator. Cine vrea băi calde, pe bază de certificat medical, se dea apă sărată cu 4 creițari găleata, care în cantitate necesară se poate încălzi și folosi de bolnav acasă. Astfel, se poate

rezolva problema băilor calde. În privința măririi numărului cabinelor, se va consulta arendașul, dacă el crede că ar fi necesar. În privința parcului, medicul cu memoriul se va îndruma să capaciteze populația orașului, pentru înființarea acestuia. Astfel, acest parc va servi și interesului publicului local...Astfel, toată străduința mea, de a dezvolta băile, a căzut baltă”.

În 1852 Kosa a fost somat de prezidiul Inspectoratului Regional Guvernamental din Transilvania să înainteze un memoriu, în care să arate reparațiile și inovațiile necesare în legătură cu băile. Medicul Kosa văzând prin aceasta posibilitatea împlinirii țelului său mai vechi de a ajuta la dezvoltarea stațiunii prin realizarea instalațiilor de băi, iar cu ”ochi medicali” zărind și posibilitatea micșorării suferințelor oamenilor, prin mărirea capacității băilor, a întocmit raportul cerut, ținând cont de toate acestea, și l-a depus la guvern. Tot cu această ocazie, printr-o adresă, s-a ordonat și conducerii orașului întreținerea ”în stare plăcută a băilor”, înaintarea unui plan de cheltuieli și propuneri din partea experților, referitor la înființarea de parcuri și asigurarea practicabilității drumului până la Sibiu.

La 15 iulie 1852 s-au dat în arendă, prin licitație, băile sărate, pe 10 ani cu 130 florini (prețul de strigare a fost de 100 florini).

În 1852, tot Kovacs lua în arendă băile, până la 31 decembrie 1858, cu 130 florini anual.

În anul 1855 Oficiul Insp. Regal de district a interzis scăldatul oamenilor fără dres (costum adecvat) de baie în lacuri (Arh. Ocna, nr. 813).

La ordinul Consiliului Guvernamental, în anul 1855, s-a efectuat din nou analiza chimică a apelor din băile sărate, de către recunoscutul chimist și farmacist din Brașov, Petru Schnell, dovedindu-se existența iodului în aceste ape.

După anul 1852 s-au aprobat fonduri pentru dezvoltarea stațiunii. În urma intervenției cunoscutului protector al băilor din Ardeal, consilierul medic Kellermann Eduard din Viena, pe lângă prințul Carol Schwarzenberg, ce era și guvernator militar al Ardealului, s-a acceptat raportul Consiliului Guvernamental asupra planului de investiții și reparații al băilor.

Astfel, în urma acestor intervenții, în anul 1856, s-a aprobat ridicarea unei construcții ”din material solid” pe lângă cele existente, din cărămidă, formate din 8 cabine cu 10 vane pentru băile calde, precum și o casă aparte pentru băi de vară, construită din lemn, cu 6 clase. S-a admis să se mai înființeze și o alee acoperită pentru promenadă, de 20 stânjani, o sală de lectură, o cofetărie, o tersă și să se îngreădească lacurile.

În primăvara anului 1857, în incinta stațiunii s-a înființat un mic parc cu plantații, pe Dealul Sf. Gheorghe, de sute de salcâmi și trandafiri, cu sprijinul localnicilor și al Dr. Kosa Moise. De la acest parc, o alee acoperită cu nisip ducea până la Vila Kenderich. În jurul lacurilor s-au amenajat alei prevăzute cu bănci pentru odihnă, iar de-a lungul drumurilor principale s-au plantat pomi. S-au sădit cu 800 de pomi peste planul prevăzut și foarte mulți trandafiri și lileci, în mare parte donați de localnicii mai înstăriți. După terminarea lucrărilor, construcțiile s-au dat în arendă din 20 octombrie 1857 până la 31 august 1858, cu 200 florini, arendașului Kovacs, pe numele căruia s-a eliberat și autorizația de construcție.

În 23 mai 1857 s-a dat primul regulament privind uzul băilor, fixându-se taxa de 4 creițari pentru o baie rece, iar pentru o baie caldă, făcută pe spesele bolnavului, s-a fixat 20 creițari.

Privitor la plantațiile efectuate în 1756, ele s-au prins în proporție destul de mică, uscându-se în cea mai mare parte datorită solului și aerului sărat. Astfel, că în 1857 s-a transportat de către localnici pământ fertil și au fost reluate plantările de salcâmi și alte plante, sădindu-se peste 1 800 de plante (salcâmi). Datorită uscării, în mare parte și a acestora, în anul următor 1858, Oficiul Districtual a atras atenția conducerii orașului, asupra trebuinței plantării din nou a pomilor pe lângă drumurile și aleile de lângă lacuri.

Din arhivele Salinelor rezultă că între anii 1857-1858 s-au terminat lucrările de amenajare ale băilor calde care au costat 12 000 florini. S-a folosit apoi suma de 10 000 florini pentru cheltuieli de inventar și construcția coridorului acoperit și a băii reci, iar pentru instalații s-a cheltuit suma de 6 000 florini, sume alocate din fondurile de vânatoare, la intervenția făcută de prințul Schwarzenberg. Tot în anul 1858 au fost construite unele dependințe necesare funcționării băilor: o cameră de

cofetărie, o piviniță pentru înmagazinarea apei îmbuteliate de la izvoarele Cloșca și Crișan, iar pentru administratorul băilor a fost clădită o locuință în partea de sud-vest.

În 8 ianuarie 1858 Dr. Kosa propune în ședința Sfatului, ca Orașul să se angajeze la lucrările de amenajare cu nisip a drumurilor din incinta băilor și s-a hotărât, de către conducerea orașului, terminarea drumului înspre Sibiu, prin Șura Mică, a amenajării aleilor din incinta stațiunii, precum și plantarea dealurilor din jurul lacurilor cu salcâmi, brazi etc. în vederea înfrumusețării stațiunii. S-au făcut straturi de flori pe lângă băile calde și în jurul terasei. Aceste amenajări sunt evidențiate în adresa președintelui Oficiului de District, din 9 iunie 1858, către Consiliul Orășenesc, prin care se exprima mulțumirea față de conducerea și locuitorii orașului care "n-au precupețit munca pentru ajutorarea propășirii și înfrumusețării localității balneare".

În cursul anului 1858, în luna iunie, a fost ales primul comitet pentru conducerea băilor, format din 5 membrii: Dr. Kosa, Timar Carol, Moldovan Ioan-junior, Szöcs Alexandru și Moldovan Ioan-senior.

Ministerul finanțelor dispune ca administrația financiară să preia toate instalațiile și băile. Cu toate acestea băile rămân din nou în arendă, lui Kovacs de la 1 septembrie 1858 la 31 august 1864, cu 701 florini anual.

XI.4. - 20 iunie 1858 - - Deschiderea oficială a Băilor calde - Ocna Sibiului

În ziua de 20 iunie 1858 s-a făcut deschiderea oficială a Băilor calde, Ocna Sibiului intrând prin aceasta în rândul stațiunilor balneare.

În paginile monografiei Preotului Bakk Endre sunt descrise dimensiunile clădirilor și cabinelor precum și ale plantațiilor din jurul băilor calde. De exemplu se spune că au fost 14 pomi de lămâi, 4 maslini iar pe lac a fost o luntre (barcă) vopsită în culoare neagră, având 4 vâsle.

În 13 octombrie 1858 Comisia de conducere a băilor a ținut prima ședință, în care s-au discutat problemele legate de cabinele deja existente pe lacuri, precum și aprobarea unui plan de cheltuieli pentru reparații. În 20 aprilie 1859 s-a ținut o a doua ședință.

În 28 aprilie 1860 casa de baie de la Lacul Roșu s-a cedat statului de către arendașul Kovács cu 100 florini.

În 20 mai 1860 s-a permis ridicarea unui construcții de 6 stânjani (21,6 m) lungime pentru dezbrăcări, pe partea dreaptă a lacurilor.

În 6 august 1860 Administrația Financiară a făcut întrebarea: "Dacă un restaurant, care s-ar ridica la băi ar fi rentabil?" S-a răspuns că: "La 34,8 de stânjani (125,28 m) de la lacuri există deja o cârciumă destul de frecventată și probabil nici Orașul n-ar fi de acord".

În 1860, multe oficii ale statului se mută la Cluj și altele se desființează, ceea ce reduce simțitor numărul celor ce vizitează băile de la Ocna. Kovacs încheie sezonul cu un deficit de 186 florini.

În 17 ianuarie 1861 Administrația Financiară ordonă ca clădirile noi să se predea arendașului A. Kovács. Acesta între timp a cumpărat și intravilanul lui Ioan Stupină.

În 14 mai 1861 medicul Kosa cere un ajutor bănesc de la Erariat, prin Administrația Financiară, pentru muncile ce s-au executat în scopul transformării lacurilor, "unde înainte numai vitele se scaldau și acum sunt băi aranjate pentru oameni, producând statului venit de 736,05 florini".

Tot în acest an, domnul Nanderich a cumpărat "casa de ceai", făcând acolo un fel de restaurant.

În acest timp doamna Szöcs a fost administratorul băilor.

Petiționarului Dr. Kosa i s-a aprobat un ajutor de 50 florini.

În 1861 au fost puțini vizitatori la băi, pentru care motiv Kovács a cerut amânarea plății arendei.

Observându-se mari stricăciuni în plantațiile din jurul lacurilor, Salina a fost somată să

avertizeze pe arendaș, atrăgându-i-se atenția asupra respectării punctelor din contract.

Încă din anul 1859 lacurile au fost legate între ele cu podișuri. S-au instalat bănci în fața băilor calde și la sala de lectură a fost prevăzută aducerea de ziare.

Tot în 1859 s-au luat măsuri ca orice vizitator sosit la băi, în timp de 20 de ore de la sosire, să se prezinte la administrația Băilor, procedând la fel și la plecare.

S-a interzis, de asemenea, cerșitul.

Anii următori stațiunea a cunoscut o dezvoltare continuă în vederea satisfacerii pretențiilor vizitatorilor. Astfel, în 4 iunie 1862 se înființează Comisia balneară, sub conducerea lui Timar Carol, care s-a ocupat mai mult cu problemele îmbunătățirii condițiilor de la băi, făcându-se comparație cu băile de la Mehadia.

În 13 iunie 1862 se aduc o serie de dispoziții privind plata arenzilor și a garanțiilor.

În 7 august 1862 s-a dispus de către comisie, ca toate deșeurile de sare scoase din ocnă și nefolosite, să se arunce în Lacurile Gemene (Lacul Verde) și în Brâncoveanu (Thököly). Astfel, pe Lacul Brâncoveanu s-a ridicat o rampă de scufundare a sării ce se arunca în lac, operație planuită a se face și pe Lacurile Gemene (Lacul Verde). În 3 luni au fost aruncate în lac deșeurile strânse în circa 20 de ani.

În anul 1862, când sezonul a durat de la 1 iunie până în 2 septembrie, au fost la băi 120 de familii, cei mai mulți fiind sibieni.

În anul 1863 pomii de lămâi și portocali s-au uscat. Ciuberele (vasele) în care au stat, și care au fost cumpărate în anul 1862 din Sibiu cu 300 florini, s-au vândut.

În 20 martie 1863 au fost avertizați proprietarii din vecinătatea băilor să respecte miezuinile (granițele) băilor.

În luna mai s-au luat măsuri pentru diferite reparații și îmbunătățiri, considerându-se că "în legătură cu apropiata ședință parlamentară ce se va ține la Sibiu, vor fi mulți vizitatori".

În noaptea de 17 decembrie 1863, la ora 11, a ars căsuța de pază dintre lacurile Roșu și Verde.

Datorită scăderii numărului de turiști îi crește deficitul financiar arendașului Kovacs care renunță la contractul de arendare.

În 1862 este director al băilor medicul V. Strone, iar băile le ia în arendă Szabó Károly din Orlat, de la 1 septembrie 1864 până la 31 dec. 1870, cu 736 florini și 15 creițari anual.

În același an, între 15-20 iunie, au fost mari inundații și brumă, care au pricinuit multă pagubă. S-a terminat acum drumul care ducea la Lacul Ocnîța.

Costul băilor în lacuri, între anii 1864-1870, a fost de 7 creițari pe oră, iar baia caldă de 35 creițari, bani ce se încasau pentru arendașul Szabó Karoly.

S-au mai instalat 8 cabine cu bănci de lemn, lângă Lacul Roșu, 10 lângă cel Verde și 8 la Brâncoveanu, care aveau și anexe acoperite pentru "dezbrăcarea scăldătorilor", care făceau băi gratuit.

În 8 mai 1865 s-a propus și s-a cerut aprobarea pentru ridicarea unui șanț - barieră din pământ și scânduri, în locul celui putrezit și furat, ceace s-a aprobat. Salinele au propus ca prețul cabinelor făcute pe pluta de pe Lacul Brâncoveanu să se răscumpere de la arendașul Kovács cu 60 florini și să se repare din nou cu 60 florini, deoarece numai o singură cabină nouă ar costa peste 250 florini. Astfel, s-au preluat și cabinele de la Lacul Roșu tot cu 60 de florini.

În 1866 s-au trimis la Viena, pentru Prințul Montanova, 50 de vedre de apă din Lacul Brâncoveanu, cu 4 creițari vadra.

În 1866 noul medic al băilor Dr. Strone Wilhellem, înlocuitorul Dr. Kosza Moise, a cerut recompensă pentru munca depusă, 200 florini, pentru că a adus o serie de îmbunătățiri instalațiilor băilor calde - un cazan nou de alamă și pompe de zinc (pentru care s-a cerut 105 florini), fapt pentru care, în 10 ianuarie 1867, a primit o recompensă de 60 florini. S-a cerut, de asemenea, de către medicul Stone, îngrădirea lacului liber din cauze morale, arătând că în orice stațiune balneară, pentru clase mai "inferioare" ale populației, este rezervat un loc mai aparte, unde aceștia se scaldă duminicile și sărbătorile. S-a cerut și admiterea sporirii numărului personalului la cabine. Un vifor a descoperit o parte din cabinele de la Lacul Brâncoveanu producând stricăciuni, iar reparația a costat

20 florini. Administrația Finanțelor a anunțat că nu aprobă îngrădirea lacului liber. S-a hotărât ca scăldatul liber să fie mutat la Lacurile Gemene (Lacul Poporului sau Lacul Verde).

În anii 1867 și 1868 se desființează secția de vânzare a sării și se decide trecerea acestui drept și a acestei atribuții în posesia Direcției de Mine, Păduri și Sare din Cluj. Astfel, că începând cu acest an - 1868 - administrația Băilor trece sub tutela Directoratului din Cluj. În februarie 1869 Salinele au înaintat la Cluj planurile bugetare ale băilor spre aprobare.

Tot în acest an se trasează linia ferată Sibiu - Copșa Mică de care își lega și băile din Ocna speranța unei înviorări. În 5 iunie se intervine iarăși la Cluj, ca să se aprobe și cărămizile necesare pentru construirea căii ferate.

Pentru aceasta se fac exproprieri cu următoarele prețuri: teren arător cl. I - 240 florini, cl. II - 200 florini, cl. III - 170 florini, pășune și fânaș - 100 florini.

În 25 octombrie 1869, conform ordinului Ministerului Finanțelor, bunurile administrate de Administrația Financiară din Ardeal, se vor trece în administrarea Ocolurilor Silvice din aceiași regiune. Astfel, și bunurile administrate de Salinele Ocna se vor trece în administrarea Ocolului Silvic Regal Sebeș.

Cărămizile necesare la construirea căii ferate s-au făcut la capul "Groapelor", conform propunerii inginerilor englezi. S-au plătit câte 25 creițari pentru mia de cărămizi.

În 5 ianuarie 1870 Ministerul Finanțelor face cunoscut că nu e de părere ca promenada (holul) și aleea din jurul băilor calde să fie acoperite cu scânduri. În schimb e de părere că pe lângă fața clădirilor expuse mai tare soarelui și radiațiilor să se planteze plante urcătoare, cărora să le poată asigura solul potrivit.

În ianuarie 1870 arendașul băilor Szabó Károly face un memoriu, în care arată că în timpurile mai prielnice băilor, înainte de 1865, s-au înregistrat anumite câștiguri cu arendarea băilor și datorită numărului mare de funcționari de stat din Sibiu, care era capitală regională. Dar pentru că mulți dintre ei "s-au risipit ori s-au întors în patria lor" și datorită majorării tarifelor, a scăzut numărul de vizitatori.

În anul 1869, fiind timpul neprielnic în tot sezonul de băi, au fost numai câțiva bolnavi, cu prescripții medicale. Se spune în memoriu că arenda de 736 florini nu se va putea plăti pe anul 1869, iar pe anul 1871 se propune plata pe jumătate, propuneri sprijinite de Saline - "pentru că altfel va fi greu de găsit arendaș". Sunt, apoi, prezentate și expuse diferite planuri și aprobări de cheltuieli în legătură cu băile calde și Lacul Brâncoveanu.

În 21 noiembrie 1870 băile s-au luat în arendă de Alexandru Kovács.

La 1 ianuarie 1871 Ludovic Fronius din Sibiu ia în arendă băile, cu suma de 950 florini anual, până la 31 decembrie 1876.

În 31 august 1871 Salinele și Consiliul orașului intervin ca gara Ocnei să nu fie așezată în câmp, departe de comună, ci lângă băi, ceea ce se refuză pe motiv că terenul este șubred și în pantă.

La sfârșitul lunii decembrie 1871 s-a deschis linia ferată Sibiu - Copșa Mică.

În 30 aprilie 1873, conform unui ordin, au fost trimise spre cercetare la expoziția de la Viena, patru sticle de apă minerală provenită din izvoarele Cloșca și Crișan.

În urma îndulcirii apelor lacurilor, datorită anilor ploioși după 1870, în anul 1873, la propunerea lui Ludvig Fronius, noul arendaș al băilor, s-a aprobat de către Comisia balneară, introducerea a câtorva sute de tone de sare în lacurile Horia, Cloșca și Crișan în vederea creșterii concentrației sării din apa lacurilor (sarea aruncată a provenit din deșeuri). Această metodă s-a menținut până la închiderea exploatării, în anul 1929.

În 1876 Fronius renunță la contract. Licitația publică rămâne fără rezultat, iar băile le administrează direcțiunea silvică din Sebeș până în 1879.

În anul 1877 se introduce sistemul metric și se stabilește din nou: "Prețul găleții de apă sărată pentru scop terapeutic, cu 7 creițari, iar pe viitor să se vândă apa în hectolitri, cu 56,5 creițari".

În anul 1878 administrarea Băilor intră în competența Ocolului Silvic Sebeș.

În 7 ianuarie 1878 s-au trimis datele necesare Ocolului Silvic Sebeș, pentru facerea drumului de căruțe de la magazia de cărbune până la Lacul Brâncoveanu, în 220 m lungime.

La 1 mai 1878 băile calde se dau în arendă, pe un an, lui Gal Ferencz din Ocna, de către Ocolul Silvic Sebeș. Arendarea s-a făcut prin licitație publică, cu 854 florini iar în anul următor se arendează pentru 5 ani, pentru suma de 1 450 florini, de la data de 1 ianuarie 1879 până în 31 decembrie 1884.

În 1879 Salina propune Procuraturii Erariale ca terenul viran de lângă băile calde, proprietatea arendașului Kovács, să fie cumpărat de stat și atașat terenurilor acestuia, înainte de a se vinde altuia.

Ocolului Silvic Sebeș aduce e serie de îmbunătățiri și întocmește planuri de înfrumusețare și, în 15 octombrie 1879, trimite planurile de cheltuieli ale Salinelor, pentru consultare și executare.

Ministerul Finanțelor, în 21 octombrie 1879, admite ca funcționarii săraci, oamenii de serviciu și pensionarii din orice ramură de activitate, să poată primi gratuit, la prescripția medicului, cantitatea necesară de apă sărată, cu destinația terapeutică.

S-a reluat activitatea de nivelare a terenului, de sădire a pomilor, prin plantarea de salcâmi și s-a intervenit la Salinele din Uioara, pentru a obține cantități mai mari. Totodată, s-au întinerit gardurile vii din jurul băilor, iar în iunie 1879 s-a procurat și o barcă pentru lac. În august 1879, în partea de est a băilor în locul gardului vechi, s-a făcut un gard nou, vopsit. În septembrie 1879, subdirectorul Salinelor Gheorghe Herrmancsuk a cărat o parte din movila mare care era situată deasupra băilor libere (Ștrand), umplând gropile din partea de sud. Acestea s-au mai lărgit, iar în unele locuri s-au ridicat și aleile. Acest lucru s-a abandonat pe urmă de conducerea Salinelor administrate de Armand Kremnitzky, care pe partea dreaptă a movilei a ridicat un chioșc, pe spesele statului, care prin priveliștea ce o oferea era foarte frecventat de vizitatori.

În 1880 s-a ridicat o barieră de stâlpi, la câte 2 metri distanță, cu trei fire de sârmă, în jurul minelor periculoase. S-a mai comandat în acest scop de la Salina Uioara 100 de metri de sârmă uzată. S-a aprobat de Direcția Salinelor 140 florini pentru astuparea minei "Echou" (azi Lacul Avram Iancu), care peste 10 ani (1890) s-a umplut cu apă, formându-se lacul de mai târziu. De asemenea s-au sădit 300 de puiți de salcâmi.

XI.5. Încercarea de vânzare a Băilor

Spre marea surpriză a orașului Ministerul Finanțelor dă ordin ca băile să se vândă și, în 27 august 1880, s-a publicat vânzarea definitivă a stațiunii balneare cu prețul de strigare de 21 000 florini.

Consiliul orașului, revoltat, face apel, pe motiv că drepturile Orașului din vechime, de a utiliza băile gratuit, nu poate fi violat. Autorul monografiei, Preotul Bakk Endre a atras atenția Sfatului Orașenesc al Ocnei, asupra importanței acestui fapt, propunând să le cumpere chiar Orașul iar deputatul Ocnei, Korizmics Ladislau se oferă să câștige în acest scop un împrumut pe seama Orașului. Dar Consiliul orașului nu primește propunerea și își reclamă drepturile vechi. Sfatul orașenesc al Ocnei, în ședința din 9 octombrie 1880, a hotărât să nu participe la licitație, menținând doar dreptul la uzul lacurilor libere pentru populația locală, la care lacuri, încă din 1868, s-au ridicat cabine cu două clase.

Ministerul nu dă nici un răspuns până în 1882, când și băile și minele trec în administrarea direcțiunii Salinelor din Ocna.

Astfel, în 15 octombrie 1880, în localul Ocolului Silvic din Sebeș s-a ținut licitația la care băile au fost adjudecate patru suma de 22 015 florini, fraților Borger, industriași sibieni.

Directorul Salinelor din Ocna, în urma acestui fapt și considerând unele dezavantajii pentru Erariatul de stat drept consecință a vânzării băilor, a întocmit un raport pe care l-a înaintat Direcției Generale a Minelor în care a expus următoarele:

”1. Asemenea ape cu conținut mineral nu se pot vinde pe veci conform legilor monopolului statului (deoarece sarea era monopol de stat);

2. Deoarece lacurile stau adânc băgate în masivul de sare, în caz că ar deveni necesar desființarea vreunui lac prin canalizare, ce relație juridică s-ar crea între noul proprietar și stat - conform Legii Minelor din 1854 ?

3. Dacă lacurile trec în proprietate particulară, cum se vor putea conforma ordinelor existente în privința servirii bolnavilor cu apă sărată - în scop terapeutic?

4. Ce se întâmplă cu lacurile ce până în prezent nu s-au întrebuințat pentru baie și nu formează obiectul vânzării, totuși din cauza conținutului lor de sare ele se pot folosi?

5. Se obiectează, că băile și în trecut au servit numai mărirea veniturilor statului”.

În coloanele ziarului ”Magyar Polgar”, din 1880, s-a început o polemică ce prezenta dezavantajele pentru stat ale acestei vânzări, autor fiind Preotul Bakk Endre. Se susținea argumentația, prezentându-se valoarea băilor, arătându-se că arenda din 1846 a fost de 52 florini iar în 1880 de 1500 florini, fapt ce denotă o sporire considerabilă de venituri. În schimb prin vânzarea definitivă, cu prețul de 22 000 florini, statul nu și-a scos nici investiția. Numai în anul 1858 s-au investit 20 000 florini, iar după aceea, în medie, anual câte 200 florini. Se poate aștepta ca furtul sării și a apei sărate să ia proporții mai mari. Se vor mai ivi și probleme juridice care, de asemenea, vor costa. În caz de canalizare sau astupare a vreunui lac în interesul exploatarei sării, noul proprietar va putea cere despăgubire, chiar egală cu întreaga lui investiție. Se semnalau multe dezavantaje și neregularități ale vânzării în raport cu Legea Minelor din 1854.

În urma acestor campanii și intervenții la Ministerul Finanțelor, ale deputatului Korzmics, ministerul, ca for suprem, n-a aprobat vânzarea și băile au rămas în proprietatea statului.

În urma respingerii vânzării la licitație a băilor de către minister și a faptului că între timp instalațiile începuseră să se deterioreze, s-a hotărât a se ridica nivelul băilor, corespunzător epocii și pretențiilor vizitatorilor. Astfel că în perioada următoare s-a întocmit un proiect de investiții din partea Serviciului de Stat al Ministerului de Finanțe, prin groful Szapáry, și s-a aprobat suma de 20 000 florini pentru investiții, sumă ordonanțată de ministrul Tisza Coloman. Tot din acel an 1880, s-a reglementat atribuțiile administrative conform cărora licențele de vânzare ale sării, apelor și fântânelor sărate în părțile Ardealului, cădeau în competența administrațiilor financiare din Cluj și Sibiu, începând cu 1 ianuarie 1881. De asemenea, se face cunoscut Salinelor din Ocna că rezolvarea

problemelor în general cade în competența Direcției Minelor din Uioara.

În 13 februarie 1882 Ministerul Finanțelor face cunoscut Direcției Domeniilor din Cluj următoarele: ”Deoarece apele minerale din lacurile din Ocna fac parte dintre raritățile balneologice, se vor trimite și din apele lor mostre la expozițiile mari de la Berlin, având grijă ca sticlele trimise să fie înfundate cu cea mai modernă tehnică, ca să nu se piardă nimic din calitățile apelor trimise spre analiză. De asemenea, se vor trimite vederi, hărți și alte date referitoare la băi”. În 4 martie 1882 Ministerul Finanțelor a renunțat să trimită ape la expoziție, pe motiv că nu sunt potabile, însă au trimis hărțile și pozele. În 12 iulie s-au înaintat două broșuri cu date despre băi, în limbile maghiară și germană, două hărți, 3 fotografii și o lucrare cu vegetația și fauna lacurilor, prezentându-se și specia *Artemia Salinae*.

În 1882 Direcția Băilor a prevăzut 400 de florini pentru reparațiile necesare la camerele de cazare și la dușumeaua cabinelor cu vane. S-a și ordonanțat imediat, 202 florini și 18 creițari, pentru reparațiile cele mai urgente, execuția lucrărilor atribuindu-se prin ofertă deschisă.

În iunie 1882 Direcția Generală a Gospodăriei de Stat constata că Ministerul Finanțelor ”în timpul din urmă a dat dovadă de un interes special băilor din Ocna Sibiului, ceea ce lasă de sperat că în viitor se vor dezvolta și mai mult”.

În urma ordinului Ministerului de Finanțe din 23 iunie s-a trimis o damigeană bine înfundată, de 25 de litri cu apă din lacuri, domnului Sexlehner, comerciant angrosist din Budapesta, care era reprezentantul principal din țară la expoziția din Triest.

În 25 noiembrie Salinele au dat un raport detaliat Direcției Generale a Gospodăriei de Stat din Cluj cu situația băilor și cu un plan de cheltuieli pentru perioada următoare, în special cu privire la: împădurirea terenurilor pustii din jurul lacurilor; la diferite reparații; la împărțirea în două a Lacului Brâncoveanu - o parte pentru bărbați și alta pentru femei, ca să se poată scălda în același timp -; la consolidarea malurilor lacurilor contra surpării; la îngrădirea terenurilor ce aparțin lacurilor exterioare; la curățirea lacurilor în anumite perioade; la înființarea de localuri - restaurante în locuri oportune; la înființarea unei săli de așteptare pentru ”scăldători în liber”; la exproprierea terenurilor particulare de lângă băile calde - în întindere de 352 stânjeni (1267,2 m²) -; la marcarea acestui teren și ridicarea acolo a unui pavilion pentru odihna celor ce fac baie; la construirea unui spital și a unui local pentru bolnavii mai gravi. La toate acestea s-au adus motivările necesare, în sprijinul realizării lor.

XI.6. Arendarea Băilor Ocna Sibiului la sfârșitul secolului al XIX-lea

În 14 aprilie 1883 Salinele propun Direcției Domeniilor de Stat, introducerea metodei de arendare a băilor pe 15-20 de ani, cu condiția ca în acest timp arendașul să investească 10 000-15 000 florini iar la sfârșitul arendeii, totul să treacă în posesia statului. În acest caz statul poate obține anual un venit mai mare iar la sfârșitul arendării moștenește o stațiune mai bine amenajată.

În 21 mai 1883 Direcțiunea Domeniilor Cluj îndrumă Salinele să se intereseze dacă ”nu ar fi de acord arendașii să execute prin investiții proprii toate lucrările necesare ce sunt de executat la băi, în care caz li s-ar admite o arendare pe un termen mai lung ?

La licitația din 25 mai 1883 Gaál Ferencz se obligă să le ia pe timp de 20 de ani cu 500 florini anual iar Fronius Ludovic, sub aceleași condiții, a dat o ofertă de 800 de florini, pentru investiții anuale. Aceasta, pe urmă s-a retras și atunci Gaál a fost întrebat dacă s-ar învoi ca ”pălanul” (gardul) și cabinetele ce le-a promis, să le cedeze în proprietatea statului iar investițiile ce mai urmează să le execute, să le realizeze cât mai degrabă, acest lucru fiind cerut și de interesul Băilor. Numitul și-a dat consimțământul.

Cu ocazia licitației s-au aprobat unele reparații și amenajări, ca de exemplu:

- căratul pământului surpat de la Lacul Brâncoveanu;
- acoperirea cu nisip a aleilor dintre lacurile interioare;
- reparații la locul îngrădit pentru cei ce nu știu înota;

- la Lacul Brâncoveanu și la Lacul Verde repararea acoperișurilor de șindrilă și a cabinelor deteriorate;

- repararea podișurilor și a barierelor;
- repararea pardoselilor și a învelișurilor de scânduri.

În total s-au prevăzut pentru aceste lucrări suma de 648 florini și 57 creițari din care s-au economisit 38 florini, deoarece o parte din lucrări s-au executat de Saline, prin angajații lor. Rezultatul licitației, din data de 25 mai 1883, nu s-a aprobat de forurile superioare, ci s-a redus termenul la 6 ani, ceea ce Gaál nu a primit.

În 8 mai 1884 Salina primește un chestionar de la Prefectura județului Alba prin care se cer date referitoare la băi și se întreabă dacă Băile vor să participe la o expoziție planificată. Se dă răspuns negativ. La o nouă licitație a Băilor, le ia din nou în arendă tot Gal, dar numai pe cinci ani (1884-1889), cu suma de 1 619 florini anual.

În 23 august 1884 s-a cerut 50 florini de la Salinele Uioara, pentru a se face fotografii din diferite puncte - cu Stațiunea și Salinele, pentru a le prezenta la expoziție, pentru popularizare. S-au făcut diferite fotografii, în valoare de 72 florini, iar din apele minerale s-au umplut 30 de sticle de un litru, prevăzute cu datele necesare de analiză, spre a fi expuse la expoziția din 1885.

În 19 aprilie 1885, în interesul dezvoltării băilor, Salinele anunță Direcțiunea Domeniilor Statului despre dispoziția Căilor Ferate, conform căreia, Direcțiunea comunicațiilor vrea să ridice o sală de așteptare în apropierea băilor, lângă calea ferată din apropierea cantonului nr. 19, în care scop s-au prevăzut cheltuielile de investiții de 202,5 florini. În acest loc s-a zidit, mai târziu, gara de astăzi.

În noiembrie 1885 se precizează atribuțiile și dotațiile personalului Băilor, stabilindu-se că lucrările principale - administrative de conducere și supraveghere -, le execută Comitetul Băilor, din oficiu și gratuit. Numai medicul și casierul, dintre toți membrii Comitetului, erau plătiți anual cu o retribuție modestă, din veniturile Băilor.

Se prezintă apoi, în monografia Preotului Bakk Endre, o evidență cu lucrările efectuate în intervalul din 8 aprilie 1887 și 1 aprilie 1888, conform datelor inginerului Bohnfehrt, executate în vederea dezvoltării Băilor, de arhitectul Victor Borger (de exemplu construirea a două poduri între lacuri și a drumului de la Pârâul Sărat la Gara Mică).

În 1888 medicul Băilor se însarcinează să facă observații meteorologice, pe care le înaintează lunar, împreună cu bilanțul de activitate al Băilor. În acest an se completează numărul de cabine, ridicându-se la 55 plus 3 cabine de toaletă, la Lacurile Verde - exterior și interior (Ștrand), Lacul Roșu (Ștrand) și Lacul Brâncoveanu.

După anul 1885 s-a hotărât de către Ministerul Finanțelor, înscrierea în bugetul Băilor, pentru fiecare an din cei 5 ani de arendă, a sumei de 5 000 florini, prevăzută pentru întreținerea și amenajarea stațiunii. La cererea deputatului Korizmics, Ministerul Finanțelor trimite o delegație la Ocna care să studieze amenajarea întregului cuprins al băilor în condiții moderne. S-a dispus ca directorul Domeniilor din Cluj (Várady), să convoace o consfătuire la care să participe delegatul județean, președintele Comitetului Băilor, eventual unul sau doi membrii, șeful Salinelor, medicul Băilor, inginerul Domeniilor, eventual arendașul Băilor și una sau două persoane dintre vizitatorii mai respectabili. Această consfătuire să se țină la Ocna Sibiului, luându-se în dezbatere toate problemele și posibilitățile în vederea ridicării nivelului Băilor. Această consfătuire s-a și ținut în 2 iulie 1885, ora 15, la Direcția Salinelor. Au fost prezenți: Várady L. Csató - subprefect de Alba, Szöts I. - primarul Ocnei și președintele Comitetului Băilor, Stane Wilhelem - medic balneolog, Wohlfahrt I. - inginer la Domenii, Kiss Ede - inginer la Căile Ferate, Baitler Martin - consilier al Cărții Funciare, Gaál Iosif - deputat, Kremnitzky Armand - directorul Salinelor, secretar Gaál Francisc - arendaș și doctorul Carol Magyari - medic județean. S-a mulțumit guvernului pentru ajutorul financiar dat pentru dezvoltarea Băilor.

Kremnitzky Armand – Directorul Salinelor a propus un plan de lucrări pe timp de 5 ani:

- pentru anul 1886, asigurarea contra surpării malurilor lacurilor și repararea lor, ridicarea unor cabine noi și repararea celor stricate, împăduriri, procurarea aparatelor de măsurare a

temperaturii, presiunii aerului și umidității;

- pentru anul 1887, continuarea dezvoltării complexelor de cabine, înființarea unui club care să corespundă și drept sală de dans, înființarea de alei și procurarea unui ceas de turn;

- pentru anul 1888, despărțirea cabinelor de la Lacul Brâncoveanu și a părților amenajate pentru cei ce nu știau să înoate, separat pentru bărbați și femei, extinderea aleilor, împădurirea împrejmuirilor lacurilor;

- pentru anul 1889, construirea sălii de așteptare și adăpost între Lacurile Verde și Roșu (Ștrand – Lacurile Horia și Cloșca), dezvoltarea, după necesitate a cabinelor și aleilor;

- pentru anul 1890, împăduriri, facerea unui drum de la cantonul nr. 19 până la băi, exproprierea teritoriilor de lângă băile calde.

Acest plan a fost aprobat de Ministerul de Finanțe în 27 iulie 1886.

Pentru lucrările de execuție, la 4 februarie 1887, Direcția Domeniilor - Cluj a publicat oferta deschisă în valoare de 25 130 florini, care s-a obținut de frații Borger și s-a aprobat și de Ministerul de Finanțe.

În 1888 s-au procurat instalații meteorologice, cu ajutorul cărora s-au făcut observații permanente. Din anul 1889 aceste observații se trimiteau direct Institutului Meteorologic Central din Budapesta.

În anul 1888 au fost în stațiune 383 oaspeți, din care 17 din țări străine, iar cu cei care erau numai în vizită au fost circa 10 000 de vizitatori.

În 1889 se reglementează curgerea Părăului Sărat. Se dă dispoziție ca funcționarii și membrii familiilor acestora să fie admiși de arendaș, să facă baie gratuit, iar funcționarii străini, cu aprobarea șefului Salinelor, să aibe reducere 50%.

Orbay Ștefan din Armeni vrea să ia în arendă băile și oferă de bună voie 3 280 florini. Ministerul nu acceptă însă, ci dispune o licitație care se ține în 18 ianuarie 1890, iar noul arendaș va fi Haydecker Leopold, pe timp de cinci ani, cu 1 250 florini anual. Direcțiunea salinelor dădea și concesiunea pentru vânzarea băuturilor alcoolice. Ministerul însă nu va aproba, ci va da acest drept pe seama unui negustor evreu.

XI.7. Date din monografia Preotului Bakk Endre despre analiza și efectele terapeutice ale apelor sărate

După diferite analize, care dovedesc calitatea terapeutică a celor două izvoare de lângă Lacul Verde (Ștrand), se fac planuri de cheltuieli pentru exploatarea mai rațională a acestor două izvoare.

În anul 1888 s-au descoperit cele două izvoare de apă minerală de lângă lacurile Cloșca și Crișan, unul având o capacitate de 100 l / oră iar al doilea cu capacitate de 210 l / oră (Izvorul Iosif – numit cel mic și cel mare numit Szechenyi).

În 10 mai 1889 analizele întreprinse au stabilit că apa acestor izvoare, pe lângă cantitatea considerabilă de ClNa (clorură de sodiu), conține și multe săruri cu acid sulfuric și carbonic, este recomandată pentru consum, în anumite afecțiuni. Apele acestor izvoare se comparau cu apele de la Marienbad, Karlsbad, Franzensbad, Coritnitza, Elater, Sliaci. Datorită conținutului mic de sulfat de calciu și de carbon, erau considerate mai ușor digerabile.

Preotul Bakk Endre reproduce în lucrarea sa un articol apărut în ziarul "Hermannstädter Zeitung" din 6 iulie 1889, ce preciza la ce fel de boli sunt indicate apele.

Menționa astfel:

- "Keit Gustav, prefectul Sibiului, a dus mai multe lăzi de apă din aceste izvoare, constatând personal efectul lor vindecător. La recomandarea lui a venit profesorul Dr. Czerny Bela de la Liceul din Alba Iulia, suferind de hemoragie acută, având din cauza sângelui pierdut, dureri permanente, amețeli, bătăi de inimă și respirație grea. După un tratament cu apa acestor izvoare a plecat vindecat".

- "Mitropolitul ortodox al Ardealului Miron Romanul a suferit de crampe și balonări și bând în fața noastră un pahar de apă, la 20 de minute nu mai avea nici o durere".

- ”După sezon, apa s-a transportat în lăzi la Alba Iulia pentru tartamente”.

- ”Varady L. consilier regal, de asemenea a folosit apa. Mulți dintre vizitatori s-au tămăduit cu această apă”.

Se evidențiază fiecare din ”efectele terapeutice, recreatoare, făcătoare de poftă de mâncare” și efectele ”după băut - senzația că trece prin corp un fluid cald și plăcut”.

Se mai menționau următoarele:

- În 1889 s-a pus câte o tavă la izvoare, s-a montat o rampă și s-a așezat un pahar pentru băut.

- Temperatura izvoarelor era constantă de +10 grade.

- Debitul de apă era de 315 l / oră, care constant arăta că izvoarele se alimentau din fundul dealului dintr-un debit mare, cu presiune egală asupra straturilor de pământ prin care treceau, fără să fie influențate de precipitațiile atmosferice de la suprafață.

- Culoarea era cristalină și transparentă, însă prin evaporarea conținutului de acid carbonic se tulburau și se depuneau o depozitie sur-albăstrie.

- La gust apa era răcoritoare, plăcută datorită conținutului de acid carbonic, sărată uscătoare, cu gust sărat metalic.

- Nu avea nici un miros, fiind lipsită de microorganisme sau materiale organice trecute prin putrefacție.

- Se conserva bine, deci putea fi îmbuteliată.

- Izvorul mai mare, de jos, se numea: ”Izvorul lui Iosif” (Józsefforrás), iar cel mai mic, de sus, se numea: ”Szécheny izvor”.

- Apa acestor izvoare se putea bea cu vin dulce și amăru, dând un gust specific; cu zahăr și lămâie, ca o limonadă cu esență de punci – așa numitul ”Punci boieresc”.

Monografia Preotului Bakk Endre descrie apoi analiza chimică a apelor din izvoare, cu procentajul diferitelor elemente, diferite în parte de cele de azi.

Apoi se prezintă bolile ce pot fi tratate, modalitățile de tratament, cantitățile de apă necesare pentru tratamente, meniuri și prețuri de cazare.

În anul 1889 s-au îmbuteliat peste 5 000 de sticle, prețul spălării și umplerii unei sticle fiind de 7 creițari.

Urmează indicații pentru tartamente specifice, prin cură de lapte și zer.

Urmează, din nou, descrierea importanței Băilor.

- Se amintește că Lacul Brâncoveanu și-a căpătat numele de la domnitorul Brâncoveanu care în 1690 a vizitat Ardealul, când în locul lacului de azi, a fost o mină de sare în exploatare.

- Se amintește de profesorul Lutsch care, în 1867, a măsurat adâncimea acestui lac, găsind 16 st. și 8 picioare.

- În 1888 s-au refăcut treptele de coborâre la lac.

- Se amintește că adâncimea trebuie să fie în scădere continuă, deoarece malul se surpă, fapt ce duce la colmatarea fundului lacului.

- Se mai amintește că Lacul Roșu exterior, la început s-a folosit numai pentru scăldatul vitelor, iar în 1885, Gáll Fr. a ridicat aici primele 5 cabine și că lacurile roșii și-au primit numele de la ”goangele roșii” (*Artemia salina*), care trăiesc în număr mare în aceste lacuri.

- Lacul Verde interior sau Lacul Femeilor (Ștrand), de 23 st. adâncime, și-a primit acest nume de la faptul că aici se scăldau numai femeile. Primele cabine lângă acest lac s-au ridicat în anul 1846. În 1847 arendașul Kovács a mai ridicat 4 cabine.

- În 1887 s-au ridicat cabinele de sub ”Dealul Trandafirilor”. Lângă acest lac, în 1888, cu apa dulce captată din dealul vecin s-au instalat aici și dușuri.

- Lângă Lacul Verde exterior, în anul 1888, s-a ridicat o căsuță pentru dezbrăcare, separat pentru bărbați și femei, acest lac folosindu-se numai de poporul mai sărac, gratuit (Lacurile Gemene). Mai târziu arendașul Gaál Fr. A introdus taxa de 5, apoi de 7 creițari pentru o baie, iar când în 1887 s-a ridicat complexul de cabine lângă acest lac, a intrat și el în rândul lacurilor oficiale. Acest lac se compunea din două părți, cu 17 și cu 7 st. adâncime, iar cabinele s-au ridicat pe stânca de sare peste aceste două părți.

Preotul Bakk Endre prezintă apoi analiza apei lacurilor. Comparațiile făcute cu alte lacuri din străinătate și cu apa mării, care conține 3,5% părți solide, din care 2,5% este sarea, arată că apa din Lacul Brâncoveanu este de 7 ori mai "tare", iar în privința concentrației de sare de 8 ori mai mare, iar din Lacul Roșu de 3 ori mai "tare", iar sarea de 3,5% mai mare.

Urmează diferite obiecții asupra efectelor biologice și terapeutice ale apelor, aplicații terapeutice, contraindicații, moduri de tratamente, aplicarea nămolului, timpul și regulile de baie în diferite lacuri, posibilitățile de odihnă și distracții la băi.

- Se amintește de vila Nendvics, de curia Saros, de Ocna Mare de 110 m adâncime, care se numea "Echo", deoarece o piatră aruncată în ea sau detunătura unei împușcături cu un cartuș de dinamită, răsună în ea de 16 ori, cu sunete "durduitoare".

- Se putea vizita mina în exploatare, de 50 st. Adâncime, și casele troglodiților din Str. Alămorului.

- Se amintește, printre curiozități, că de multe ori călătorii trenurilor de băi, de lux, se duceau în convoi de 100-200 de persoane, cu făclii și muzică la gară, spre a se întoarce la Sibiu.

- Podul C.F.R. peste Visa, care la început era din lemn, s-a refăcut din fier, în construcție frumoasă, cu 1,5 frt.

- Se propunea vizitarea Dealului Cetății, unde după legendele vechi a stat cetatea renumită a familiei Vizaknai și de unde se vede priveliștea frumoasă și vastă a Ocnei. De asemenea, erau propuse ca locuri interesante de vizitat, cele două cimitire, Dealul Papistașilor sau Dealul Sfântul Gheorghe, unde a stat Castrul roman și locuința în formă de cetate a cavalerilor Sfântului Gheorghe și Cetățuia pentru paza valorilor erariale și Pădurea Maialului.

Pe următoarele pagini ale monografiei lui Bakk urma înșirarea, după nume și numărul casei de locuit, a celor 83 de gazde din Ocna pentru cazarea vizitatorilor, se prezintă veniturile Băilor între anii 1858-1890 și posibilitățile de transport și legăturile acestora și se încheie cu diferite statistici despre frecvența vizitării Băilor, "lipsurile" lor și bibliografia.

La sfârșitul secolului al IX-lea existau amenajate pentru închiriere un număr de vile (Eva, Herman, Louise, Baci, Adam, Nendvich, Radu) și camere la proprietari particulari, totalizând circa 210 camere.

XI.9. Băile Ocna Sibiului în prima jumătate a secolului al XX-lea

În anul 1900, în urma unor cercetări minuțioase, L. Kaleczinski descoperă fenomenul de helioterme.

Avându-se în vedere efectele tămăduitoare ale acestor ape sărate, stațiunea a început să ia un avânt tot mai mare. Bunul renume terapeutic a determinat autoritățile ca la începutul secolului al XX-lea să întocmească un plan de dezvoltare al stațiunii balneare după cele mai moderne standarde. Greutățile și dificultățile intervenite din cauza instabilității terenului au produs o adevărată revoluție în studiile inginerilor constructori, care în cele din urmă au învins, dovedind măiestrie și ingeniozitate, construcțiile devenind o adevărată operă de artă.

XI.10. Complexul balnear

Clădirile Băilor au fost ridicate deasupra masivului de sare și fiecare din ele "zace" pe un bloc de beton armat (plăci de beton).

Între anii 1900 și 1909, s-a construit complexul balnear cu instalațiile aferente și s-au amenajat peisagistic ștrandul lacurilor Horea, Cloșca și Crișan și parcul Stațiunii.

Complexul balnear era compus din trei clădiri independente: pavilionul de cazare, restaurantul cu dotările anexe și pavilionul băilor (partea principală a ansamblului, declarată monument de arhitectură), legate printr-o galerie. Complexul balnear și întreg ansamblul stațiunii

(Str. Băilor nr. 24), a fost realizat între anii 1907 și 1909, și reprezintă un program de arhitectură specific așa-zisei "la belle époque", unitar și armonios, în stilul decorativ geometric vienez numit "Jugendstil" (secesion). Fațada pavilioanelor era realizată din arcuri și goluri oarbe, cu un desen simplu, în panouri, unduit. O notă particulară o dă bogata ornamentație cu elemente florale și vegetale, cu forme ondulate, caracteristice "Artei 1900" în Transilvania.

În aceeași variantă a "Artei 1900" erau amenajate ștrandul cu lacurile Horea, Cloșca și Crișan, parcul și terasa, precum și alte elemente de arhitectură peisagistică.

Pavilionul de cazare - Hotelul cel mare - (dezafectat și aflat în ruină după anul 1989 și demolat în anul 2006) era construit pe 4 nivele cu camere spațioase, fiecare cameră având un balcon, cu un interior luxos, iar din balcoane se putea privi întreg parcul. Hotelul dispunea de 72 de camere, 65 pentru cazare (la parter – camerele 1-14, la et. I – camerele 15-31, la et. II – camerele 32-48 și la et. III – camerele 49-65), majoritatea cu loggii din lemn. Avea un grad sporit de confort la acea dată, datorită interioarelor spațioase, cu finisaje nobile și dotări complexe; belvedere spre ștrand și parc. De asemenea, avea un ascensor, 4 wc-uri, un hol, coridoare și scări din marmură.

Pavilionul restaurantului (partea din mijloc) - era construit într-o arhitectură elegantă și cuprindea saloanele de mese, clubul cultural, sala festivă și cantina, fiind legat printr-o galerie închisă cu holul hotelului. Sala mare a restaurantului cu balcon interior și celelalte saloane aveau o bogată decorație interioară: vitralii, stucatură, mozaicuri, feronerie, tâmplărie sculptată, corpuri de iluminat în stil secesion etc, aranjate cu gust și corespunzător întrebuințării.

Pavilionul băilor (aripa dreaptă ce formează clădirea băilor calde) - era legat de celelalte două clădiri prin prelungirea galeriei. O cupolă cu elemente decorative florale și vegetale în stil oriental și cu luminator cu vitraliu acoperă piscina centrală, de formă hexagonală. Alte două bazine sunt dispuse simetric, fiecare din aceste piscine fiind umplute cu apă sărată. Alături, se afla sala de cultură fizică medicală, sala de masaj și cabinetul de consultații medicale cu laboratorul. Prin aripile laterale se asigura accesul la cabinele pentru băi la vană iar la demisol se făceau tratamente cu nămol terapeutic și cu parafină. Apa pentru băile calde era pompată din lacul Ocnița, cel mai bogat în minereuri dintre lacuri.

Subteranul clădirii era ocupat cu instalațiile, cazanele cu mașinile, spălătoria și uscătoria.

La inventarul băilor s-a adăugat un parc de 30 iugăre (172 650 m²) plantat cu salcâmi, pini și mesteceni, înmulțiți în fiecare an și îngrijiți cu multă trudă și cu multe sacrificii bănești. Parcul a fost întreținut de un grădinar, iar florile din incinta stațiunii erau cultivate cu mult gust și de cele mai variate, în toate culorile, astfel, că în lunile de vară era o plăcere să le privești.

În incinta parcului au fost amenajate terenuri pentru agrement, sport și destindere, precum și spații însoțite pentru plaje.

În jurul lacurilor Horia, Cloșca și Crișan situate în incinta Stațiunii au fost construite 158 de cabine, dușuri cu apă rece, care erau la dispoziția vizitatorilor și bolnavilor pentru băi reci.

Cele trei zvoare care se varsă în lacuri, se află în coasta Dealului Sf. Gheorghe, deasupra Lacului Crișan. Aceste izvoare au apărut în anul 1688 cu prilejul îndiguirii acestui lac. Au fost botezate în ungurește: "Iosif", "Szecheny" și "Margit". După anul 1918 li s-au pus nume românești de: "Iorga", "Vaida" și "Babeș". Mai târziu, au primit numele celor trei lacuri din Ștrand: "Horia", "Cloșca" și "Crișan".

În 1889 s-a analizat apa acestor izvoare la Universitatea din Cluj și s-a constatat că ea conține sare, iod și fier și are însușiri tămăduitoare. Apa aceasta, așa cum s-a amintit, a fost folosită printre alții, de mitropolitul Miron Romanul care s-a vindecat de catar intestinal, iar profesorul Dr. Czerny Bela de hemoroizi. Ei i-au făcut mare reclamă, încât la 1889 și 1890, s-au expedit de aici peste cinci mii de sticle în diferite părți ale țării.

XI.11. Stațiunea Ocna Sibiului oglindită în presa vremii

În ziarul "Cuvântul Poporului" s-a publicat articolul - Curierul Băilor Ocna Sibiului, din

anul 1926, care făcea următoarea prezentare Stațiunii Ocna Sibiului: "În ziua de 15 mai 1926 s-a sărbătorit la Ocna Sibiului, deschiderea băilor pentru sezonul anului acesta. La ora 10,15 s-a oficiat un serviciu divin, la care au asistat reprezentanții autorităților locale - Bălie sunt sub conducerea d-lui director administrativ Letcu, iar ca director al serviciului medical, este cunoscutul Dr. Sturza, din Sibiu. Hotelul și instalațiunile au fost renovate și mai este câte ceva de făcut. Frumosul Parc ce posedă aceste băi, este bine și cu gust aranjat. Locul de tenis, este în amenajare. Pavilionul muzicii a fost mutat în fața cazinoului. Vizitatorii, au început pe ici, pe colo, să sosească, dar cei mai mulți vin să angajeze camere pentru Iulie și August.

Acum e aproape mort! Rar, în câte o dimineață, zăresc pe cineva făcând baie rece. Timpul fiind destul de rece, cred că acei neprevăzători, riscă mult.

Restaurantul statului și cafeneaua au fost deschise și sunt în antrepriza d-lui Kovats. Piața relativ e foarte scumpă. Muzica Reg. 89 Infanterie din Brașov, a fost angajată de comună cu începere dela 20 Mai, sub cond. simpaticului șef, Voicu Ștefan. D-sa aranjază și un "Jazz-band" de 8 persoane.

Prețuri în hotel în anul 1926: în luna mai: o cameră cu un pat, 32 lei/zi, cu 2 paturi lei 54/zi; în luna iunie: o cameră cu un pat, 60 lei/zi, cu 2 paturi lei 90/zi; în lunile iulie și august: o cameră cu un pat, 120 lei/zi, cu 2 paturi lei 153/zi; în luna iunie.

În oraș: o cameră cu un pat, variază între 1 000-2 000 lei/lună iar cu 2 paturi 2 000-3 000 lei/lună; o cameră cu bucătărie 2 000-3 000 lei/lună; 2 camere cu bucătărie 4 500 – 6 500 lei/lună.

Meniul de la restaurant:

Una supă.....5 - 8,50 lei;
Omlete.....16 - 18,50 lei
O porție mâncare.....20 - 28 lei
O friptură..... 25 - 38 lei
½ pui pane.....60 lei
Una salată.....3 - 9,50 lei
Una prăjitură de cofetărie.....7 lei
Una prăjitură de casă.....8 - 15 lei
1 Kgr. Vin.....30 - 40 lei

Cum vedem o masă bunicică ne-ar costa între 55-85 lei, fără vin, iar seara, între 40-50 lei, adică pe zi, cam 130-150 lei, fără vin. Mă întreb atunci când piața va fi mai plină, prețurile vor fi aceleași? Desigur că da!

Acum sunt o mulțime de trenuri pe zi dela Ocna și la Ocna (trenuri de băi) precum și cele personale ce vin și pleacă dela Sibiu-Copșa, așa că publicului sibian, îi este rezervată o plimbare, o baie rece și punga ușurată, în fiecare zi de sărbătoare" (Din ziarul "Cuvântul Poporului", Sibiu, VIII, 20 mai 1926, nr. 26, pag. 4-5).

La începutul secolului XX, Dr. I. Sturza din Sibiu, directorul medical al Stațiunii din acea perioadă a redactat Prospectul băilor – Ocna Sibiului, editat de Ministerul sănătății și ocrotirilor sociale, reprodus în coloanele ziarului "Cuvântul Poporului", pentru a fi aduse la cunoștința publicului, cele mai importante date asupra acestor băi.

Acest prospect are următorul cuprins: "Stațiunea balneară Ocna Sibiului este sub directa conducere a d-lui Director Letcu și Dr. Sturza. Ele însă aparțin statului. Sunt situate într-un ținut deluros în apropierea Sibiului nostru, - 30 minute cu trenul, la o depărtare de 12 Km. Înălțimea la care se găsesc aceste băi, este de 424 m. deasupra nivelului mării. La aceste băi, se poate merge din Sibiu cu trenul sau cu trăsuri, mașini sau căruțe, șoseaua fiind foarte bine întreținută. - Are legătura cu București, prin Copșa Mică și prin Sibiu-Piatra Olt.

Orășelul Ocna-Sibiului are aproape 5 000 de locuitori și este așezat deasupra masivului de sare, care plecând dela Turda și Murăș-Uioara spre Nord, ajunge peste Cojocna până la Dej, apoi face o curbă către Est, trece peste Sovata, Corund, Homorod și Ocna-Sibiului, ajungând

până la Olt, pentruca trecând pe partea cealaltă a Carpaților să reapară la Ocnele Mari. - Pretutindeni pe unde trece această formațiune de natură geologică terțiară, se găsesc izvoare și lacuri sărate de concentrație diferită, utilizată fiind pentru scopuri terapeutice.

Ținutul Ocnei-Sibiului nu se poate mândri cu păduri seculare, tocmai din cauza masivului de sare care aici ajunge până la suprafață și care influențează foarte mult vegetația.

Cu toate greutatea ce trebuiau întâmpinate din cauza terenului, știința inginerilor a produs o adevărată operă de artă. Clădirile sunt ridicate deasupra masivului de sare și fiecare din ele zace pe un bloc de beton. Hotelul cel mare, este clădit în formă vilă și are aspectul unui stil românesc. Saloanele de cură și clădirea băilor calde, sunt clădite în stil oriental. Un coridor de arcade lung și acoperit, leagă hotelul, saloanele și băile calde, care sunt aranjate cu tot confortul modern. Hotelul, care stă la partea sudică a clădirilor, este la spatele unui deal acoperit de acaccii, brazi înalți, scaldat în lumină și soare. Are camere spațioase și igienice, fiecare camera are câte un balcon, iar interiorul lor are un aranjament luxos. Din balcoanele acestor camere se vede întreg parcul, cu frumoasele lui flori.

Partea de mijloc, este ocupată de clădirea saloanelor pentru cură, a stațiunii și cuprinde următoarele saloane: sala de conversații, restaurantul, sala festivă, biblioteca, sala de biliard, cari toate sunt aranjate cu gust și corespunzător menirei ce au. Această clădire are acoperișul orizontal, care servește suferinșilor pentru a putea face cură de soare.

Aripa dreaptă o formează clădirea băilor calde, deasupra cărora sunt instalate în 2 cupole, rezervoarele de apă necesare băilor calde. Această apă este pompată din lacul Ocnița, cel mai bogat în minereuri, dintre lacurile noastre. Aranjamentul acestor băi, este dintre cele mai luxoase în țara noastră; fiecare cabină are o puțină (cadă) din faianță englezească, iar în anticamera băiei este o canapea care servește pentru odihnă și sudația de după baie. Pături de lână servesc la învelitul pacienților ca să mărească încă sudația, provocată de baie. Peretele este tapetat cu faianță. În fiecare cabină este câte o toaletă și lavabou la dispoziția publicului.

În centrul clădirii, se găsesc cele 3 piscine (bazine) cu un interior în stil oriental. Alături de piscine, se găsește sala de masaj și sala de dușuri. Fiecare dintre cele 3 piscine conține apă clorurosodică de temperatură și concentrație diferită. La stânga sălii de dușuri este sala de odihnă, în care sunt mai multe dormeze, fiecare aranjată cu pături de lână albe și cearceafuri, cari se schimbă după fiecare pacient, care urmează a-și face sudația după baie.

Tot în clădirea băilor calde se găsesc camerele de consultații ale medicului oficial al băilor, împreună cu laboratorul și sala pentru tratament cu diatermie (termopenetrație); alături este instalația pentru inhalație, necesară vizitatorilor care suferă de maladii cataralice ale căilor respiratorii. Sistemul de instalație este prin pulverizație.

La dreapta intrării, sunt birourile de administrație.

Subteranul clădirii îl ocupă în întregime mașinile, cazanele, atelierul mecanic; precum și o spălătorie și uscătorie de rufe, de cel mai modern sistem. Se poate spăla, usca și călca, mai multe sute de cearceafuri pe fiecare zi. Toate aceste clădiri sunt înconjurate de un parc frumos; înaintea terasei dela restaurant spre lacuri, este partea cultivată cu multă îngrijire și bun gust cu flori și plantele cele mai alese și variate, în toate culorile, așa că în iulie și august este o plăcere cum îți răsfață și mulțumește ochiul, privind această bogăție de ronduri cu plante de înălțimea omului și palmieri de 5-6 metri înălțime. Seara este abondentă lumina electrică, datorită multor arcuri voltaice, care sunt presărate în întreg parcul, ceace face ca lacurile cu hotelul, terasă și bogăția florilor și plantelor să apară ca o feerie, înlocuind frumusețea naturală a verdelui din luna mai și iunie cu care este îmbrăcată natura. Pădurea de salcâmi și brazi, îmbălsămează aerul.

La sudul clădirilor pe o colină, se află o pădure străbătută de cărări, unde se pot plimba vizitatorii și pot asista la jocul amatorilor de tenis și la diferite jocuri ale copiilor, cărora le stau la dispoziție diferite aparate de gimnastică și jocuri distractive.

Una dintre preocupățiunile principale este îngrijirea stărei sanitare a stațiunii, atât în ceea ce privește igiena publică, cât și controlul restaurantelor, bodegilor și alimentelor care se

vând în stațiune. În privința higienică, stațiunea este foarte mult ajutată de natură, însăși prin caracterul de desinfecție, inerent apei sărate. Supravegherea camerilor de închiriat și a restaurantelor depe teritoriul comunei, se face cu aceeași ordine. Direcțiunea se îngrijește ca vizitatorii să fie scutiți de praful străzilor, udându-le deseori, contribuind prin aceasta, și la temperarea căldurilor de vară. Apa de băut, corespunde tuturor cerințelor sanitare, adusă fiind printr-un apeduct, dela o distanță de mai mulți kilometri, unde există 4 fântâni la adâncime de 40 metri, care au capacitate suficientă de a aproviziona întreaga stațiune cu apă ireproșabilă. Pentru supravegherea fântânelor și pomparea apelor, există un personal specializat.

Pentru scurgerea apei întrebuințate și a celei de ploaie, o rețea sistematică de canalizare, adună atât apele de pe teritoriul stațiunii, cât și acelea din străzi apropiate, ducându-le la o distanță îndepărtată de stațiune. În localitate se găsește și un pavilion de izolare pentru cazul că s-ar ivi între vizitatorii stațiunii vreo boală contagioasă, fiind amenajat cu tot confortul unui spital modern”.

(Din ziarul "Cuvântul Poporului", Sibiu, VIII, 1926, nr. 34, pag. 1-2, nr. 40 din 17 iulie 1926, p. 2-3 și nr. 47 din 18 august 1926, p.2)

În trecut, apa de băut și pentru necesități menajere era adusă de la distanțe de câțiva kilometri, pompată prin conducte de la stațiunea situată în afara orașului în locul așa zis "La Fântâni", loc aflat lângă șoseaua Sibiu-Ocna Sibiului. Aici erau patru puțuri adânci de circa 40 m care aveau posibilitatea de a aproviziona cu apă potabilă întraga stațiune.

Din anul 1927 Ministerul Sănătății face la Ocna Sibiului un sanatoriu balnear cu caracter sezonier între lunile mai - septembrie.

În 25 octombrie 1929 Ministerul Muncii și Ocrotirii Sociale - București închiriaza de la 1 noiembrie 1929 până la 31 octombrie 1949 cu suma de 10 000 lei camerele 15, 16, 17, de la etajul I.

După naționalizarea Stațiunii din anul 1948, datorită factorilor naturali curativi, s-a dezvoltat sectorul terapeutic, de cazare și de recreere, care funcționa tot timpul anului, până după anul 1990.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, Pavilionul Central al Băilor a început să se cufunde în pământ, datorită infiltrațiilor de apă la temelia fundației, fapt ce a dus la înclinarea lui și la cufundarea în adâncime cu aproximativ 0,60 m.

Sub îndrumarea Profesorului Ioan Toma Stănculescu din București, între anii 1968-1970, s-a consolidat fundația Pavilionului Central Ocna Sibiului, unde se semnalaseră tasări importante și neuniforme datorită faptului că fundațiile clădirii erau așezate pe un masiv de sare, sare ce era dizolvată și antrenată progresiv de curentul de apă subteran existent în zona amplasamentului. Profesorul s-a gândit să stopeze acest curent prin înconjurarea clădirii cu un ecran etanș, obținut prin foraje în care s-au introdus calupuri de argilă grasă până la masivul de sare. În felul acesta procesul de dizolvare a sării și implicit de tasare a construcției a încetat iar sanatoriul a continuat să funcționeze. (Profesorul Ioan Toma Stănculescu a fost un adevărat întemeietor al "Școlii românești de Geotehnică și Fundații". Din anul 1942 a lucrat la Administrația Porturilor și Căilor de Comunicare pe Apă și ca profesor, din anul 1966, la Institutul de Construcții București. A condus de asemenea Catedra de Geotehnică și Fundații, iar în perioada 1968-1972 a îndeplinit funcția de Prorector al Institutului).

În perioada mai-octombrie 1991 stațiunea a funcționat doar cu caracter sezonier. Apoi, timp de 3 ani, stațiunea a mai funcționat doar sporadic, iar din anul 1997 s-a sistat orice activitate.

Din anul 2002 se redeschide stațiunea, cu caracter permanent, dar cu o capacitate redusă, baza de tratament funcționând în incinta noului Hotel Salinas cu 23 de camere.

Din mai 2006 reintră în circuit Pavilionul Băilor, cu baza de tratament și baza de agrement, restaurantul (cu saloanele românesc, italian, englezesc și chinezesc), sala de conferințe (110 locuri) după lucrări generale de renovare și restaurare, și se deschide noul Hotel Helios cu 52 de camere.

La 20 iulie 2006 are loc deschiderea oficială a Complexului Balnear Ocna Sibiului.

În incinta Ștrandului Ocna Sibiului s-a construit, după anul 1990, Complexul Balnear Ștrand,

care are o bază modernă de tratament cu sală de gimnastică și un hotel cu 51 locuri de cazare.

XI.12. Dr. Olariu Virgil - Stațiunea Ocna Sibiului - astăzi

- Capitol și studiu alcătuit de **Dr. Olariu Virgil - Medicul Stațiunii Ocna Sibiului** - Medic Primar în specialitatea: Medicina culturii fizice, balneo-terapie și recuperare medicală -

Despre efectele terapeutice bazate pe analizele chimice efectuate din aceste ape putem vorbi abia după ce au fost întreprinse o serie de cercetări în a doua jumătate a secolului al XX-lea de către Th. Gr. Pânzaru.

Relieful așezării format din dealuri și coline cu pante domoale, într-o depresiune a acestora având în imediata apropiere un parc natural de foioase cu suprafața de 15 hectare, ferită de vânturi și de curenții de aer rece ce vin dinspre munte, determină variații mici de temperatură între anotimpuri, cu treceri blânde de la un regim termic la altul și o temperatură medie anuală de 8,8 grade Celsius.

Încărcătura aero-ionică negativă care denotă puritatea aerului, calmul atmosferic de peste 200 zile pe an, durata de strălucire a soarelui de peste 2 000 de ore pe an, numărul de zile cu temperaturi pozitive mai mare de 295 pe an, umiditatea atmosferică crescută prin evaporarea apei din cele peste 50 de lacuri răspândite pe tot teritoriul așezării, relieful de deal și coline caracteristic vegetației viticole, determină "asupra organismului uman un efect sedativ-relaxant cu repercursiuni biologice tonifiante prin echilibrarea sistemului nervos vegetativ simpatico-parasimpatic, cu o ușoară tentă spre simpatico-tonic ceea ce are ca efect asupra individului, o stare reconfortantă de menținere a sănătății și de refacere a capacităților fizice și intelectuale.

Pe lângă elementele geografice și climatice amintite, așezarea dispune de un bogat element hidrologic reprezentat de numărul mare al lacurilor de mare concentrație cu o suprafață totală de peste 35 700 metri pătrați și un volum de 265 700 metri cubi de apă acumulată. Marea concentrație ajunsă până la saturație a apei lacurilor (până la 300 gr sare la litru) este determinată de clorura de sodiu ca urmare a contactului direct al apei cu masivele de sare.

Pe lângă clorura de sodium, ca element de bază conținut în apa lacurilor, sunt prezente în mod diferit, în funcție de lac, cantități mai mari sau mai mici din alte elemente printre care amintim: anionii de sulf, fosfor, iod, brom, bicarbonat și cationii de potasiu, fier, magneziu, aluminiu, mangan, calciu. Ph-ul lacurilor este între 5 și 6, adâncimea lacurilor fiind cuprinsă între maxime de 20 și 140 metri.

Concentrația de salinitate crește de la suprafață spre profunzime, o caracteristică a lacurilor fiind reprezentată de fenomenul de heliatermie. În lunile de vară apa la suprafață atinge valori de 24,5 grade C, la adâncimea de un metru temperatura ajunge la 31,4 grade C iar între 1,5 și 2 metri la 40 grade C, după care temperatura începe să scadă odată cu adâncimea. Pentru a se menține fenomenul de heliatermie este necesar ca stratul de apă de la suprafață să nu fie agitat. Heliatermia se produce numai vara, în perioada de tranziție, iar iarna lacurile au o stratificație termică inversă față de lacurile cu apă dulce. Orizontul de apă de la 15 metri spre fund este stabil din punct de vedere termic pe tot parcursul anului, fenomen ce nu are loc în lacurile cu adâncimi mici. Această heliatermie este larg utilizată în prevenirea și tratarea a numeroase afecțiuni. Lacurile heliaterme fiind considerate o bogăție naturală importantă intră sub incidența unei protecții deosebite.

Caracteristici ale celor mai importante și cunoscute lacuri pentru balneatie:

- Lacul Horia - are o suprafață de 2 580 metri pătrați și un volum de apă de aproximativ 11 800 metri cubi, adâncimea variază între 27 și 44 metri, salinitatea este de 69 grame la litru la suprafață iar la peste 2 metri adâncime salinitatea este de aproximativ 300 de grame la litru.

- Lacul Cloșca - în suprafață de 3 525 de metri pătrați, un volum de apă de 32 400 metri cubi, adâncime între 10 și 35 de metri, salinitate 70 grame la litru la suprafață și 300 grame la litru la adâncimea de 3,5 metri.

- Lacul Crișan - în suprafață de 1 739 metri pătrați, volum de apă de 2 000 metri cubi,

adâncime maximă de 44 metri, salinitatea 72 grame la litru la suprafață, 126 grame la litru la 2,5 metri și 330 grame la litru la 13 metri.

- Lacul fără fund - de formă ovală în suprafață de 1 655 metri pătrați, un volum de apă de 11 114 metrii cubi, cu o concentrație în sare de la 96 grame la litru la 316 grame la litru, la adâncimea de 6 metri concentrație ce se menține până la adâncimi mari.

- Lacul Inului - mai puțin folosit, cu salinitate între 36 grame la litru la suprafață, la 122 grame la litru la 1,5 metri și de 320 grame la litru la 5,5 metri, scăzând apoi la 318 grame la litru.

- Lacul Mâțelor - este al treilea ca adâncime, cu o concentrație de sare de la 34 grame sare la litru la suprafață la 323 grame la litru la 8,5 metri adâncime.

- Lacul Vrăjitoarelor - cu adâncime de doar 30 cm cu apă dulce provenită din precipitații, cu aspectul unei mlaștini invadată de vegetație ceea ce îi dă un aspect straniu.

- Lacul de gheață - adânc de 45 cm cu apă salmastră, este cantonat într-o escavație antropică folosit în scopul aprovizionării cu gheață.

- Lacul Avram Iancu (Ocna pustie sau Lacul honvezilor) - se află în locul celei mai mari saline în sistem clopot, în suprafață de 1 319 metri pătrați, cu un volum de apă de 26 772 metrii cubi și o adâncime de peste 130 metri - este cel mai adânc lac de ocnă din țară și printre cele mai adânci din Europa și din lume, de aceeași origine. Datorită contactului apei lacului cu sarea pe o suprafață întinsă, lacul are salinitate mare, de 180-200 grame la litru încă de la suprafață, atingând la adâncimea de 5 metri deja o concentrație de sare de peste 280 grame de sare la litru de apă.

- Lacul Ocnița - care la ora actuală a făcut corp comun cu Lacul Avram Iancu are o suprafață de peste 5 000 metri pătrați. Este lacul cu cea mai mare suprafață din complex, cu o adâncime maximă actuală de 83 metri și mineralizare totală de peste 260 de grame la litru.

- Lacul Sfântul Ioan (Rândunica) - în suprafață de 1 900 metrii pătrați cu o adâncime de numai 16 metri și o salinitate mult mai mică, doar de 9 grame la litru de apă, datorită slabului contact cu masivul de sare, precum și a unui aport important de apă dulce.

- Lacul Brâncoveanu - situat la o altitudine de 416 metri în suprafață de 1 600 metri pătrați cu un volum de apă de 17 000 de metri cubi, adâncime de 20 de metri. La ora actuală are o salinitate de 310 grame la litru încă de la 30 de cm adâncime.

- Lacul Poporului - conține apă salmastră cu salinitate de 8-9 grame la litru. Acest lac are o adâncime doar de 1 până la 3 metri, fiind în suprafață de aproximativ 2 000 metri pătrați.

- Lacul Austel - în curs de formare, în suprafață de 200 metri pătrați cu o adâncime de 2 metri și o salinitate de aproximativ 17 grame la litru.

- Lacul Mihai Viteazul - de asemenea în curs de formare, în suprafață de aproximativ 1 800 metri pătrați, cu adâncime de doar 3 metri și o salinitate de până la 76 grame la litru de apă.

- Lacul Balta cu Nămol - în suprafață de 300 metri pătrați cu adâncime între 80 cm și 1 metru, cu o cantitate mare de nămol sapropelic, negru, onctuos, format în cea mai mare parte din crustaceul *Artemia Salina*. În compoziția sa intră 585 grame la mie de substanțe minerale, 67,5 grame la mie substanțe volatile prin calcinare și 346,5 grame la mie apă.

- Lacul Gura Minei - este un lac format pe o mină ce a fost închisă în anul 1931 și se preconizează că acest lac va avea o suprafață de 12 000 metri pătrați cu apă cloruro-sodică hiperconcentrată.

- În jurul Lacului Crișan se găsesc 3 izvoare (Horia, Cloșca și Crișan). Din analiza chimică a apelor acestora rezultă că sunt cloruro-sodice, bromo-iodurate, ușor bicarbonatate. Temperatura la izvor este de aproximativ 12-13 grade C. Mineralizarea este de: 6 grame la litru la izvorul Horia, 3 grame la litru la izvorul Cloșca și 14 grame la litru la izvorul Crișan. Aceste ape sunt folosite în tratamentul afecțiunilor căilor respiratorii superioare sub formă de pulverizații și aerosoli și în boli ale tractului digestiv, pentru combaterea hipoacidității, a constipațiilor cronice precum și în afecțiunile diskinetice și inflamatorii ale căilor biliare.

Apele lacurilor de mare concentrație sunt folosite numai în cura externă, sub formă de băi calde la cadă, bazine sau în aer liber, în care se aplică hidrokinetoterapia, în condiții de descărcare hidrostatică a greutății corpului, facilitare sau încărcare a mișcărilor, condiții de plutire sau flotație

avantajoase pentru recuperare sau înot terapeutic. La aceste efecte se mai adaugă și efectele termice ca și efectele chimice și mecanice ale clorurii de sodium asupra tegumentului, cu efecte de stimulare a receptorilor cutanați și producerea, prin mecanisme reflexe, a unor efecte de stimulare ergotropă. Apele sărate concentrate se mai utilizează și în terapia ginecologică, sub forma de irigații vaginale.

Un alt factor terapeutic din zona îl reprezintă nămolul de tip sapropelic, oligomineral, aflat pe fundul lacurilor, având importante calități terapeutice, determinate atât de substanțele organice conținute cât și de cele minerale.

Consistența nămolului este onctuasă, nămolul având culoare neagră lucioasă, granulație fină, aspect cremos și conținând: 34% apă, 6,8% substanțe organice și 58% substanțe minerale. Printre componentele nămolului amintim: aniono-sulfuric, fosforic, bicarbonic, iod, brom, clor și cationic-sodium, potasiu, fier, magneziu, mangan, aluminiu, calciu etc. Frațiunea organică, bituminoasă, prezintă interes prin așa zisele substanțe estrogen active pe care le conține. Substanțele humice și zeoliții prezente în nămol, au acțiune schimbătoare de ioni. S-a dovedit de asemenea acțiune enzimatică și catalitică a nămolului. La acțiune terapeutică a nămolului contribuie, în mare măsură, și conținutul bogat în vitaminele B₂, B₁₂, C, E, PP precum și hormoni, și o serie de substanțe organice în cantități mici, dar cu rol important de biostimulare. Au fost recunoscute și proprietățile bacteriostatice și bactericide ale nămolului sapropelic prezent în aceste lacuri.

Sunt recunoscute și efectele imunologice antialergice și antigenice: determinarea producerii de anticorpi, efecte puternice de desensibilizare, restabilirea echilibrului mineral și rol în stimularea metabolismului, în general. Efectul benefic al nămolului sapropelic este recunoscut în: tratamentul bolilor reumatice cronice, în special degenerative, în ginecopatiile cronice, în afecțiunile post traumatice ale aparatului locomotor, în afecțiuni comice ale sistemului nervos periferic, în afecțiuni sub-acute și comice exfoliative dermatologice, în afecțiuni endocrine.

Ținând cont de așezarea geografică și de condițiile climatice: aeroincarcarea ionică negativă, bogatul potențial hidrologic cu ape de mare concentrație salină, izvoare cloruro-sodice, bromo-iodurate ușor bicarbonatate, izoterme și de bogăția în nămol sapropelic, Ocna Sibiului prezintă toți factorii unei largi oferte balneare pentru prevenirea, tratarea și recuperarea unui număr important de afecțiuni din diferite domenii ale medicinei. Tratamentul poate să fie de profilaxie, în cazul predispoziției pentru anumite afecțiuni cum ar fi: afecțiuni reumatismale degenerative, afecțiuni metabolice, combaterea factorilor de stres, creșterea rezistenței organismului la variațiile de temperatură, fortificarea organismului și creșterea rezistenței la contactarea infecțiilor intercurrente. Tot în cadrul terapiilor profilactice se încadrează profilaxia secundară, care înseamnă de fapt prevenirea recidivelor anumitor afecțiuni ieșite din faza de boală (reumatice, neurologice, dermatologice, ginecologice, ORL, metabolice, endocrinologice). Cura în scop terapeutic, se adresează direct bolnavilor strict individualizat. Sunt tratate afecțiuni reumatismale atât inflamatorii, la 3-6 luni după stingerea puseului acut, cât și toate formele de afecțiuni reumatismale: abarticulare, musculo-tendinoase, degenerative și articulare degenerative, indiferent de localizarea acestora; afecțiuni ale aparatului locomotor apărute ca sechele traumatice ortopedice; afecțiuni ale sistemului nervos periferic, apărute în urma unor traumatisme sau a diferitelor boli metabolice sau toxice, sechelele după afecțiuni ale sistemului nervos central; afecțiunile respiratorii, în special oto-rinolaringologice comice; afecțiunile ginecologice inflamatorii subacute și cronice, combaterea sterilității primare și secundare; bolile dermatologice subacute și cronice cu caracter exfoliativ; afecțiuni metabolice și endocrine; boli profesionale. Cura de recuperare se adresează suferințelor aparatului locomotor de natură post-traumatică, neurologică, reumatică.

La ora actuală stațiunea oferă spații de cazare moderne și o bază de tratament dotată cu cabinete de specialitate, de medicina culturii fizice, balneo-fizioterapie și de recuperare medicală, cabinet de ginecologie balneară, compartimente de balneoterapie, hidroterapie (băi parțiale alternante, turnături alternante, afuziuni alternante, masaj subacval, băi parțiale și generale cu vârtej și cu aer), compartiment de termoterapie (tratamente cu nămol și parafină), terapie contrastantă (saună), compartiment de pneumoterapie (aerosoli și pulverizații colective), compartiment de mecanoterapie (reflexoterapie, masaj, presoterapie, elongații cervicale și lombare), compartiment de

electroterapie (curenți de joasă, medie și înaltă frecvență), compartiment de ginecologie balneară și compartiment de kinetoterapie, unde se practică cultura fizică medicală.

La ora actuală în Ocna Sibiului s-au finalizat lucrările de restaurare și punerea din nou în circuit a vechiului stabiliment al Băilor, care a fost dat în funcțiune la 1906, precum și construirea unui hotel nou de 110 locuri de cazare și a amenajărilor exterioare, constând în constituirea unor trasee pentru cure de teren, terenuri de sport multifuncționale, compartiment specific de întreținere, relaxare, înfrumusețare și combatere a stresului. Așezarea Ocna Sibiului întrunește toate caracteristicile necesare balneafiei, talasoterapiei, climatoterapiei, terapiei cu nămol, psamoterapiei, helioterapiei, aeroterapiei, curei de teren și meloterapiei.